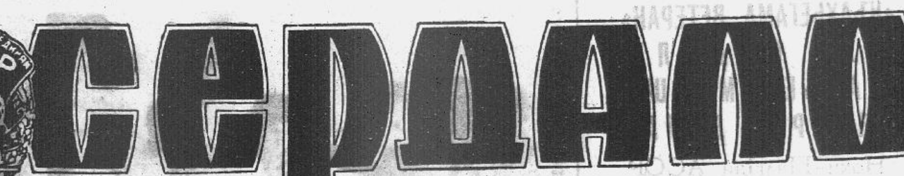
Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!



СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 26 август, 1976 шу. • № 164 (5615). Мах 2 кеп.

СОВЕТСКИ IИЛМАН КЕРДА КОТАЛО

«Союз-21» яхача космически кема командир, Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт, полковник ВОЛЫНОВ Борис Валентинович.

«Союз-21» яхача космически кема бортинженер, СССР летчик-космонавт, подполковник ЖОЛОБОВ Виталий Михайлович.

ТАСС хоам

1976 шера 24 августа московски хана 21 сахьати 33 миноти яьлча «Салют-5» яхача пилотируеми Iилман станце тIа 48 дени-буси лаьрхIа йола тохкамийн программа кхоачашъяьчул тIехьагIа юха лаьтта бессаб космонавташ новкъосташ Волынов Борис Валентиновичи Жолобов Виталий Михайловичи. «Союз-21» яха транспортни кема Iодоссадеш йола аппарат лаьтта ессай Советски Союза территоре тIа город Кокчетава ши бIаь километр гаьна къулбехьен-малхбузентахьа. Космонавташ дикача хьал тIа ба.

Оттаьча программагIа боагIа болх станце тIеххоачашбаьбаьнначул тIехьагIа экипажо кичйдир «Союз-21» яха транспортни кема отсекаш вIашагIкъаьстар, тIаккха Iойоссара саш йолча аппарата чу дIачуйинхьар Iилман тохкамий материалаш.

Московски хана 18 сахьати 12 миноти яьлча кемеи станции вIашагIкъаьстар, цул тIехьагIа болх бе йолаялийтар кема тормоза двигательни установка.

Двигатела болх чакхбаьнначул тIехьагIа «Союз-21» яхача транспортни кема отсекаш вIашагIкъаьстар, тIаккха Iойоссара траекторе тIа яьлар Iойоссаш йола аппарат.

ЛаьрххIача лакхален тIа болх бе йолаялийтар парашютни система, хIаьта Iойоссаш йола аппарат лаьгIо лаьтта ессар.

БIаьхха космически никъ беча хана «Салют-5» яхача орбитальни станце тIара хьаийцай Лаьттан атмосферан Маьлхен физически характеристикех йола шерра а маьхе а Iилман информаци. Бокхха теркам тIабахийтар Iилманен халкъа боахамен тайп-тайпарча доакъошта эша лаьттан тIара тохкамаш дара. Советски Союза территоре дуккхача районаш тIа дуккха комплексни сурташ даьхад.

Наькъа программа шийн къаьстта дакъа дIалоацаш дар тайп-тайпара физически процессаш мишта хул хьожаш даь тохкамаши дозал доацача хьалашка яь технологически операцеши. Никъ беча хана толамца чакхдаьккхар космически кемайн орбитальни станцейн кердача системаштен прибораштен отработка елга. Комплексни тохкамаш даьд дуккхача хана космически никъ бара фактораштa сага организмо мишта реакци ю хьожаш.

Никъ мел беча хана «Союз-21» яхача космически кемацеи «Салют-5» яхача орбитальни станцецеи тешшаме бувзам лоаттабелга Iалашдир лаьттан тIарча командно-измерительни комплексои Атлантически океана экваторерча СССР Iилмай Академе «Космонавт Юрий Гагарин», «Академик Сергей Королев», «Бежица», «Невель», яхача кемашеи.

«Салют-5» яха станци лаьттара управлени а йолаш дIахо никъ беш я автоматически режимагIа. Станце ерригa системаш ләрттIа болх беш я.

«ЛУНА-24» ЯХА СТАНЦИ КОСМИЧЕСКИ НИКЪ БАЬ ЯЬННАЙ: Бетта грунт лаьттан тIа я

ТАСС-а ХОАМ

Бутт тохкача керда толам баьккхаб советски Iилмои техникои. «Луна-24» яхача автоматически станце наькъа программа йиза кхочачашъяьй.

«Луна-24» яхача автоматически станце юхайоалаеш йола аппарат 1976 шера 22 августа Советски Союза белгалъяьта территоре тIа Iоессай. 2 метр гаргга кIоаргачара яьккхача Бетта грунта образецаш Лаьттан тIа кхоачаяьй.

Массехк этап йолаш хиннай космически эксперимент.

1976 шера 9 августа Беттагахьа яха «Луна-24» яха станци тобаьккха йолча селеноцентрически орбита тIа яьккхаяр. Цул тIехьагIа белгалъяьча Бетта районе Iойоссийта Iалашдар духьа эллиптически орбита тIа яьккхаяр станци.

Московски ханах 9 сахьати 36 минути яьлча Бетта тIехен тIа Кризисий Форда къулбамалхбоалехьарча районе кIаьдда Iоессай «Луна-24» яха автоматически станци.

Станци Iохайначул тIехьагIа Лаьттан тIара команда а енна ши метр гаргга кIоарга бурув техад грунт йоаккхача устройства. Бетта тIарча грунта образецаш юхайоагIача аппарата айххийта дIакъовлалуш йолча контейнерашка чуехкай.

Бетта тIа болх беча хана станци йолча моттига координаташ бокъонца миштай хайнад, космически ракета гIаттара кийчо яьй.

19 август московски ханах 8 сахьати 25 минути яьлча стартови платформана меттел станце Iойоссача лагIах пайда а эцаш, «Бутт — Лаьтта» яха космически ракета Бетта тIара гIеттай.

Бетта тIара Лаьттангахьа боагIача наькъагIа йоагIача хана станце тIара системаш малагIча хьал тIа я хайнад, троекторни бустамаш даьхад. мически ракета 22 августа шол мически ракет 22 августа шоллагIча космически сутаца Лаьттанна гарга енай. Юхайоалаю аппарат лаьрхIача хьана дIакъаьстай. Юхайоалаеча аппарата никъ зер духьа пайда ийцаб Лаьттан тIарча радиолокационни пеленгационни средствах.

Аэродинамически тормоз техачул тIехьагIара никъ чакхбоалаш 15 километр лакхача метте болх бе йолаялийтай парашютни система. Московски ханах 20 сахьати 55 минути яьлча «Луна-24» яхача автоматически станце юхайоалаеш йола аппарат город Сургутера 200 километр къулба - малхбоаленгахьа белгалъяьча районе Iохайнай.

«Луна-24» яхача станце космически ракето Iочуенна Бетта тIарча грунта образецаш тохкамаш дара СССР Iилмай Академега дIаеннай.

Дьача тохкамех хьахиннараш кепатеха арадоахаргда.

«Луна-24» яхача советски автоматически станце Паччахьалкхен знаки вымпели.

СУРТА ТIА: хьалхашкахьарча оагIон тIа СССР Герби, тIехьашкахьарча оагIон тIа Бутт — Лаьтта яхача наькъа стилизованни траектории тIаязъяь йола Паччахьалкхен Знак; аьттехьа - хьалхашкахьарча оагIон тIа СССР Паччахьалкхен байракхи — тIехьашкарча оагIон тIа Iохоаеш йолча ступена тIа оттаяь «Луна-24» яха станции тIаязъяь йола вымпел. Вымпел бетта тIа йисай.

ТАСС фотохроника.

схема полета станции «Луна-24»

1976 шера 22 августа «Луна-24» яха автоматически станци юха йоалаеш йола аппарат Советски Союза территоре тIа лаьрхIа хинзача районе Iоессай.

СУРТА ТIА: «Луна-24» яха станце бахьа наькъа схема.

ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ДIА СЕННА ДИЙНАД IА, АХАРХО?

Укх материала тIа болх беча хана сай ма-хулла сатийпа хила гIертар со, цхьабакъда из дика вIаштIехьдалацар. Кхетаман деган теша магацар, машар бе магацар бIаргашта бIаргагуччница, кулгашта холучуниа. Дийза мукха канаш лаьттанна кIалхар оззадий хьал а даьхе тIаьрьюкъе хьокхаду аз. ТIаьрьюкъе дадийс доккхий буртигаш. Цу деша йиш еха ва районни халкъа тIахьожама комитета председатель В. Чекунов, юртбоахама продукташ эцарен цар дикален дешашта вола паччахьалкхен инспектор М. М. Пугоев, республикански халкъа тIахьожама комитета председатела заместитель Н. А. Колесниченко. Мишта цийсдала йиш я ер яхаш хетт оаха тхоайла, из мишта цийсдала тарлу ха гIерт тхо тхоай хулаь. Цхьабакъда, из тха хьаькъал дIакхоачачара хIама дац

Оаха кхетадеш цхьа хIама дар: во нигат долаш волча саго команда еннай ялх метр кха чулоаца жатка чакхъяьначул тIехьагIа 1800 метр дIаьхача кхай тIа шолхача касарагIа Iобижа мукх похарца боал тIатехе дIакъайлабаккха аьнна. Во нигат долаш волча вокх саго кхоачашъяьй из якха команда

ТIаккха, фу лаьрхIа хиннаб уж нах? Дуйен тIа адамашта эггара дезагIа дола хIама — ялат — хIалакде фу тIаккхаьча хиннабола уж нах? Мишта тарденнад из де лаьтта лeладара культура лакхайола боахам аьпа цIи тиллача боахаме — «Победа» яхача колхозе?

Хаттараш, хаттараш да дерригаш а, хIаьта жоп корадагIац. Царна дола жоп корадича а дац пайдана, хIана аьлча моллагIа жоп оаха хьадагалоаце а — газет дешараш цунах тешаргбац. Кхыметтел эггара йоккхагIйолча гусенични трактора а могаргдацар мукха доккха кес хьеладаллалца лаьттах дахийта

Цу доккхача зулама бIарахьежача хана ши-шегIа дагаухар: «механизированни отряде цу тайпара хIама цхьанне а дергдацар Цига ялат бахьан долаш болх бу, цун хьуркъам лакхбар духьа къовсам лоаттабу. ХIаьта «Победа» яхача колхозе ахча бахьан долаш лоаттабу къовсам. Аьха гектараш дуккхагIа хуле — ахча а хургда дуккхагIа.

Лоаллаха хьун оаса мара юкъе боацаш укл кIи кха, эIамига дац из — 110 гектар. Из кха меллад дада хьал ца эцаш диса касараш. Цу кхай тIа ког ловза лоархIавацар. Ма хьашт лоацар да-кх аз леладер аьнна хийтар сона — дизача кIи канаш тIа когаш а бетташ. Кхай йисттера е кес цаховш диса хургда аьна хийтар соня юхьанца. МассагIа хул! Мичара, из ца ховш цийсденна хIама дацар — кха меллид дIа-хьа кхийса задар кIи паркхаш.

Мегаьд, «сакхетам боацачо» цхьанне лаьттанна кIал бахийта хилба мукх. ХIаьта 110 гектара тIара кIа чуэцаш хиннараш мукъагIа комбайнерий группа ма-йий. Еррига группа а «сакхетам боацаш» хинна йола-хьогI тIаккха? Нагахьа санна из деррига а иштта хилча, фу мах ба цахаца беча массови балха? Фу мах ба вымпелий, премей, молней?

Юххера а бIаргадайнар. Кхай йистте Iоъара эза латтача ча токхора дIатIавахар со. Коана йизза кIа даьккхар аз массехк секунд ялалехьа цуннара капаш хьокхадаь. ТIаьръюкъера чIибал «фу» аьнна дIаяхийтар аз, из чIоагIа хала а хийтта лаьтта Iоккхайсар аз ялата буртигаш.

КПСС райкома бюрос де доагIар даьт бехке бараштa: колхоза председатела Р. Г. Ипполитовна, парткома секретара Л. Л. Коваленкова, керттерча агронома В. В. Тимофеевна. Халкъа тIахьожама комитета заседане цу гIулакхага хьажа дехкарийла бараштa ахча тIадожадаьд такха.

Кхашка алийса ялат хьагул а даь чудахьилга тIадожадаьд колхоза правленена.

А. ЗИМАРИН.

8 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера хьинаре къа а хьегаш сиха хьалъю вай республике гидротехнически ирригационни сооруженеш «Чечингушводстрой» управлене гIишлонхоша. Эрий дадеи ушалаш йолен лаьтташ карадерзадара дукха балхаш ду цар ДIабахача ворхI бетта планал совгIа чакхдаьхад бIаь эзар совгIа гIишлои балхаш. Уж толамаш тоа а деш август бетта къахьегарах хIанзлехьа кхоачашъяьй бархI бетта задани а.

Къахьегама овсарле лакхъяра ворхI бетта план управлене коллективо ши процент тIеххоачашъяьй. ГIишлошъяргa дIабода мах лакхбарах материалаш кхоярах паччахьалкхенна бIаь эзар гаргга сом пайда баьб.

Ер шу доладелча денз хиш дехка 1200 гектар лаьтта кийчдаьд цар реконструкци яьй 1100 гектара тIа хий диллара йолча системана, мелиоративни балхаш даьд 2 эзар гектара тIа. Хьал а даь эксплуатаце дIаденнад 3500 квадратни метр дола цIенош. Иштта башхадика къахьегама толамаш тахарах республикански Сийлен доска тIа йихьай управлене коллектив.

Цу управлене болхлой тIагIертта къовсам лоаттабеш ба укх шера плани тIайийца социалистически декхараши хавай хьалха кхоачашдара «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къа а хьегаш шерра социалистически яхь йовржаяьй цар. Социалистически яхье хадданза хьалхалаттaш я Хасанов Ахьмад керте латтача дIа - юха лелача механизированни колонна коллектив. Шоай новкъосташта хьокхам Iелаш къахьегаш ба слесарь Лалаев Сапар, машинист Войтенко Павел, кхыбараш.

* * *

Хьинар айденна къахьег укх шера Нохч - ГIалгIай АССР моттигерча промышленноста чуйоагIача Грозненски химзавода коллективо. «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача девизагIа къахьегача цар товарни продукци вроахецарен из маьхала яккхарен бархI бетта план 17 августа кхоачашъяьй. Ер бутт боллехьа планал совгIа маьхала йоаккхаргья 370 эзар сома маьха продукци.

Укх шера дикка тоаденнад завода коллективa деррига технико - экономически хьоксамаш. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 10,9 процент тIеххоачашъяьй, соахка укх хана хиннaчул 5 процент даккъеннай из. Планал совгIа продукци маьхала яккхарах, электроэнерги, бедал, кхийола материалаш кхоярах, продукцега дIабода мах лохбарах планагIа лаьрхIачул совгIа 97 эзар сом пайда баьб.

Социалистически яхье хьалха латт коммунист Чеботкова Людмила керте лаьтта стеклотарни цеха коллектив

Г. ЛУКЬЯНОВ.

ХIанз а кийча яц

МАГIАЛБИКА РАЙОНА ДЕШАРА КЕРДАЧА ШЕРА ШКОЛАШ КИЙЧА МИШТА ЯЬЙ ХЬОЖАШ ХИЛАР «СЕРДАЛО» РЕЙДОВИ БРИГАДА.

Массехк ди мара дисалац юкъерча школашка керда дешара шу дIадолалала. ЦхьоалагIча сентябре дешархой тIаэцара ханнахьа дика, массе а оагIорахьа кийчо яьй районерча дуккхагIйолча школашка. Сийрда, цIена, дика тоаянь классаш, кабинеташ, дика вIашагIкхийтта хьехархой коллективаш я укхаза. Кердача дешара шера дика кийчбеннаб № 3, 5, 20, 15, 19 йолча юкъерча школашка, № 2, 10, 21 йолча бархI шера дешача школашка

Цхьабакъда массанахьа латтац гIулакхаш ишта дика. Тайп - тайпара да цун бахьанаш.

Укх шера январь бетта 320 дешархочоа лаьрхIа керда школа хьалъяьй Кердача Редачте. Тахан а деррига кийча дац укхаза кердача дешара шера

— Керда школа йистеяьннай аьна тхога хьалуча хана, дисар дукха хIама дац, лоацача хана чакхдоахаргда оаха юхедиса балхаш йовхар «Севкавнефтегазстрой» СУ-9 гIишлонхоша, — летгъ № 5 йолча Кердача Редантерча юкъерча школа директор Б. Гадаборшев. — ВорхI бутт дIабаьннаб цу хана денз, керда дешара шу дIадолалу ха а хIаьтIаккхаьчай. Тахан а бокъонца кийча яц школа. Укхаза хIанз а йистеяьннаяц столови, дIаоттаяьяц холодильник, хIанзчул тIехьагIа тоае езаш я гонахьара карт. дIахотта езаш я радио а телефон а, болх бе йолаеннаяц вентиляторaш. Коача газ йоагаеш дIоахьле дезаш да хьехархошта хьалдаь цIа, юрта газ йоллашехьа а.

ХIанз а еррига кийчо яь чакхъяьннаяц «Алханчуртский» совхоза баланса тIа йолча къаьнача школе а. ХIанзчул тIехьагIа басар хьакха дезаш я цхьа класс, басар хьакханза я цхьайола парташ. Кизгаш тоха дезаш да цхьадола кораш, тоае езаш я электропроволка.

— Кердача дешара шерага школа кийчъе езаш хиннача «Алханчуртский» совхоза кулгалхоша кхыметтел цхьа илг денна а новкъостал даьдац тхона. — йоах школа кулгалхоша хала а хеташ. — Царна дувцарах хIама а ца хиина тхоай низашца школа кийчъяь йоаккхаш да тхо.

Планах соахка 1-гIа сентябрь тIакхоачаш хьалъяьккха хила езаш яр Поккхача Ачалкхе «Севкавнефтегазстрой» объединенерча СУ-9 гIишлонхоша хьалъеш йола 320 дешархочоа лаьрхIа йола школа. Из вIаштIехьдаьннадац. ТIаккха оттаьь ха дIадаха шу чакхдоалаш яр. Гаьнара хьежача а гуш школа хьалхашкарча цена тIа хьалтеха я йоккха лозунг: ГIишлонхой! 1976-ча шера 25-ча августе хьалъяь йоаккхаргья вай керда школа!» — аьнна. ХIана мукъах а кхоачашдой-хьоагI гIишлонхоша шоай дош?

Рейдови бригада укхаза яр 23-ча августе. Йистеяланза я спортзал, хIанзчул тIехьагIа дIаоттае езаш я столовера оборудовани, басар хьакха дезаш да керттерча корпусера цхьадола уйнаш а. Шен а даь асфальт билла беза коа. Ковна гонахьара карт а хIанзчул тIехьагIа е езаш я.

— Шин сахьата дарг la тхо басар хьекха, шин дийнахьа йистейоаккхаргья спортзал, цхьан дийнахьа — столови, шина дийнахьа яь яргья ковна гонахьара карт, шя ди дезаргда коа асфальт билла а, — шек вовцаш къамаьл деш вар прораб Б. Ю. Бадиев. — 27-ча августа школа дIаэца паччахьалкхен комисси йоагIаргья. Цу ханалехьа чакхдаргда деррига а..

Кхаь шера ца деш лаьттар шин сахьата, шин дийнахьа чакхдовкхаргхиларах теша хала да. Лоаца аьлча, СУ-9 гIишлонхой бехках Поккхача Ачалкхерчеи Кердана Редантереи бераш ләрттIа керда дешара шу дIа ца доладеш дисар кхерам болаш да.

Нийса дархIа йиш яц цьаькха а. 200 метр мара школана гаьна йоацаш Поккхача Ачалкхе газопровод йоллашехьа, керда хьалъеча школе котельни кIор боагабе лаьрхIа хилар.

Долчча беса аьлча, йирчо сурт дар Инаркъерча № 12 йолча юкъерча школе тхона бIаргалайнар (директор М. А. Картоева) Укхаза шоай низашца ремонт яьй кердача школе а хьехархой чубахача цIенна а Топпар хьаьха, кIир теха, басар хьекха тоаяьй къаьнача школе кхо класс а. ХIанз тоаяь яланза я укхаза кхы а ши класс. Ийнаш а Iочулаха, гховнаш а деха геттара дIаяккха езаш я къаьнача школа керттера корпус. Школана гонахьа карт яц. йоархIаш яьна а бIеха а да ков. Тоаяьнна лаьрхIача цхьайолча классашка кизгаш дац корашке, цхьанне чу парташ а яц.

Инаркъерча школа цхьайола классаш цхьан хана «Ингушский совхоза контора хинача цIеношка я. Укхаза хIанз а ремонт чакхъяьннаяц. Басар хьаккханзен конаш доацаши я цхьаццайола чаIараш. Классашка электролампаш яц. ДукхагIчахьа кхыметтел патронаш а яц. Укхаза дукха кораш да кизгаш тоханза. Цхьаццайолча классашка доскаш дац, истолаши гIандаши дац. Укхаза цхьан классе хIанз ий тоха мара болабеннабац. Коа бIеха я, кот дIа мел баьккхача тIадаьнна кIарцхалаш да. ДIаегIа гаьнаш хий ца тохаш йокъа а енна ягIа. Соахка денз а ләрттIа болх беш яц школерча столовера электроплиташ. Уж хIанз а тоае вIаштIехьдаьннадац. Кхоъ математик эш школе.

Шоай низацца кийчо яьй СоагIапчерча № 19 йолча юкъерча школе а (директор А. С. Базоркин). Дика кийчъяьй укхаза школа а хьехархой чубаха фусамаш а. Массанахьа цIена а цхьалха а я. Тахан а гIехьа бераш гIаэца, толамца керда дешара шу дIаладе кийча ба школе. Дуккхадаьд укхаза школа материально - технически база чIоагIъяра а 400 сомах партацта меттел дIаоттаде исголаши гIандаши ийцар, шкафаш енай. Физически кабинет кийчъяра мел эша керда оборудовани енай.

— ЛерттIа болх беш яц столовера холодильник, — йоах директоро. — из тоае вIаштIехьдаьннадац тха. Из ца лаьрхIача серрча кийчо яь чакхъяьннай. Школа микрорайонера деша даха ха йола бераш дIаяздаьд хьехархоша. Цхьабакъда хьехархой тоъац тхона: физика, химе, биологе, математика, доазол дехьарча метта хьехархой а. хIаьта иштта юххьанцарча классашта ши хьехархо а эш гхона.

Керттерча даькъе лаьрхIача кердача дешара шера кийчо е вIаштIехьдаьннадале а цIенхашттара кхоачамбоацараш да СоагIапчерча № 8 йолча бархI шера дешача школе а. ХIанз а тоаяьяьннаяц школера буфет чухургйола моттиг. Ийнаш тоха а тхов тоабе безаш а я из.

Текущи ремонт яьй Долакоарча № 7 йолча юкъерча школе а. Цхьабакъда хьехархой цIа тоа ца деш латта массехк шу да. Из бахьан долаш арахьара тIабаьхка нах наьха фусамашка бах.

Школера цхьайола классаш ийнаш хувца дезаш яр. ХIаьта из де вIаштIехьдаьннадац. Цу гIулакха ардаккхаш кораяьяц школа кулгалхошта.

Кердача дешара шера эшача продукташца арахьара тIабаьхка хьехархой Iалашбара деша ләрттIа йоакхо яьяц МагIалбикерча райпо кулгалхоша а

Гучча тайпара, деррига а кийча дац МагIалбикерча школашка 1-ча сентябре керда дешара шу доагIача тайпара дIадоладе. Массанега а дакъа кхоачаш, бокхача лоархIаме гIулакх да массе а оагIорахьа дика кийчо яь юкъерча дешара школай болх дIаболабелга. Цу деша йоакхо е еза города а юртий Советий исполкомаша, школай шефаша, гIишлонхоша, ерригача общественносто.

Газета рейдови бригада:
В. СТЕПАНЕНКО. ВЛКСМ МагIалбика горкома орготдела заведующи.
М. НАШХОЕВ. МагIалбикерча «Ленина байракх» газета редактора заместитель.
А. ХАРСИЕВ. «Сердало» газета соб. кор.

Къахьегама коллектива— интернациональни кхетам

КПСС XXV съезда решенеш ларде а дуьцаш Грозненски бурув тохара балхий управлене партийни организаце боккха тевкам. Іаьхийт къахьегамхошта интернациональни кхетам балара.

Цехови партийни организацешей партгруппашн идеологически кадрайи информеце массови средствайи новкъосталла пропаганда ю советски халкъа коммунизм хьалъэча карагІдаьинараштa, хІама кхолларанна бухбуьлача ленински къаман политикина, кІаьгга дІатойт вежарашха долча советски халкъашта шоай социально-экономически культурни вахар овлангара денга эргадаьккхэ тоадеча хинна хувцамаш, къаьстта хьалха паччахьа Россе йистоех хиннача Нохч-ГІалгІайчене хиннараш а долаш.

Къахьегама коллективашта интернациональни патриотически кхетам балар дешаш оаха кастоаста дувц партийни собранешка, партбюрой заседанешка, идеологически болхлой совещанешка.

Цу гІулакха тІаберзабаь бедча пропагандистски балха лоархІаме моттиг дІалоац В. И. Ленина вахар, цун къахьегама гІулакхаш дІагойтаро, цо а цо кулгалдаьча Коммунистически парте а интернациональни идеяш леррагІа кхоачаш а еш. Советски Социалистически Республикай Союз хьаяра даьр хьахьокхаро.

№ 2 йолча районни инженерно-технологически служба, производственни гІулакх лоаттадеча база «Дружба», «Буруьная-І» яхача буровойшка «Советски халкъий барт тайнача дезале». «КПСС XXV съезд — Советий мохк дІахо исторически дегІабара керда веха», «Советски Союз — дуккхача къамех латтен цхьатарра бокъо йолча къахьегамхойи паччахьалкхе» яхача темаех докладаш беседаши чакхйоах.

Из деча хана оаха керттера уйла тІайохийт ладувгІараш Нохч-ГІалгІайчен республике а хІаьта иштта кхыча союзни автономни республикашка а Советски Іаьдал латтача шерашка хинна Іалаьмате доккхий социально-экономически хувцамаш КПСС-о къаман политика тІагІертта кхоачашъярах, деррига советски халкъаша вежарий хьисапе дІаюха массе тайпара новкъостал дарах хьахинар долга дІакхетабара.

Тха управлене чуйоагІача къахьегама коллективашка болх бераш дукхахча къамех латта нах ба. Царех хІаранe ший дакъа юкъехьу иттлагІча пятилетка задани кхоачашъеча, денна вІашн гІо-новкъостал а деш. Цу дерригне йиш хилийтар тха коллективага ялх бетта задани ханал хьалха кхоачашъе. Планал совгІа 727 метр бурув техад, бурув тохара сухала план 132 процента къахьегама эвсарле лакхъяра план 109,1 процента кхоачаш а еш.

Яхье яьнача бурувдеттача бригадашта юкъе хьалха латт ин. Мерзоев М. Б., Мау А. Г., Гусаков Н. Д., Мельников В. Ф., керте латта коллективаш.

Партийни комитето цехови партийни организацешкарен партгруппашкарен хадданза хьадех шоаш беш бола берригга кхетама болх къахьегамхой вай общество дегІаахара закономерносташ йовзаш, нийса, классови хьисапе вай мехка а доазол арахьа а хула событеш кхетаеш, ше хьега къа алхха дерригача халкъа къахьегамца айхха дувзаденна долга ховш, паччахьалкхен хьисапе гІулакх къоастадеш хулга Іалашдара тІаберзабелга.

Цу даькъе Іалаьмате чІоагІа дегІабоалабу къахьегамхой сакхетам политически экономически дешаро. 1975—1976 шера итогаша хьахьекхар политически знанеш кІоаргъяра, юкъара образовательни боарам айбара, технически кийчо лакхъяра бола къахьегамхой, инженерно-технически болхлой, гІулакхерча цаьха безам дикка совбаьнилга.

Из дика гІулакх кхоачашдеча шоашкара хьокхам гойташ ба коммунисташ. Бурувдеттар Н. С. Магомадов, воккхагІвола инженер-технолог Т. С. Куркиев, бурувдетта мастер М. Х. Точиев санна къонабараш хинна да Іеш цу балха хьинаре дакъа лоацаш ба производства ветеранаш а Т. Шаипип — керттера геолог, А. С. Богданов — инженер-технолог, В. Г. Тимченко — инженер-энергетик, С. М. Дудиев — бурувдеттар, кхыбараш.

ТІехника къа а хьегаш политпросвещене системе толаме дийша да Іеш техникумашкеи институташкеи шоай квалификаци лакхъеш хьабоагІа Ленина орден лелаеш вола бурувдетта мастер Бучиев Л. Я., партийни комитета членаш, Сийлахь-боккхача Даймехка тІема доакъашхой Дудиев С. М., Зеленцов В. В., къахьегама ветеранаш — воккхагІвола инженер, парткома секретара заместитель Габаев Д. Л., керттера экономист, экономически дешара совета председатель Комышенко Д. И., дуккха кхыбараш.

Интернациональни кхетам луча хана оаха даим теркалу Къилбаседа Кавказе гаьйна хьалха денз вІашн уллув дахаш итташ тайп-тайпара къамаш хилар. Царех хІаране шийтайпара быти культуреш я. Эргаш дола меттаги леду, тайп-тайпара ды кхоаб. ХІаьта цу хьадашка къаман дош къоастаделга атта декхар хиланзар вай партена. Бакъда уж халокаш мелла чоалхане хиннаяле а вай мехка хІара миІинге гуш ба ленински къаман политика толам.

Бакъда, из бІаргаго, цун лоархІам бе тугаш бац доазол дехьара вай моастагІий, шоай хур даь ленински къаман политиках довцар дувца, йоаца проблемаш хьалсувсае гІерт уж, эггара хьалха шоай мохк бехка советски наькха вахарах аьлдатаи дувцаш «Свобода», «Свободная Европа» яхача радиостанцешка болх беш а империализмана чулаттащ болчар а долаш

Къам шийна чухьерчаш дахара, къамашта юкъе цатзамаш дехкара политика бІаьшерашка хьаллувцаш, чІоагІъеш хиннача хьалдарий класса овлаш хоададир интернационализма, доттагІала, вІашн гІодара идеологех шоай байракх яьча болхлойн ахархойн класс.

Уж вайна дицала йиш йолаш хІамаш дац, цудухьа цІаккха мелбалийта йиш яц социалистически интернационализман советски патриотизман уйланца къахьегамхой хьалхебара беш бола болх, из къаьстта белгалдаьккхал КПСС Нохч-ГІалгІай обкома X пленумо.

Безаме хеташ вІашагІкхет тха къахьегамхой доттагІала сайренашка. Цига тайп-тайпарча къамех болча наха шоашта юкъерча доттагІала гІулакхех даггара дараш дувц. Дукха ха йоаца хиннача цхьан сайрене коммуниста бурувдеттархочо Д. Юнусова укх тайпара къамаьл дир: «Нах вІашн бовварца леладу доттагІал эхь-эздела доелаш да. вай доттагІал кхоталаьа коммунизм хьалъяра вайна массанена юкъара долча сийлахь-доккхача декхаро, эшаш моттиг хиннача хана вай даим вІашн гІо-новкъостал деш хиларо, цхьан къаман хьашташ массадолча кхыча къамашен хІаьта цу дерригача къамий дараш хІара цхьан къамои шоай юкъара лоархІаш хиларо. Из доттагІал чІоагІденнал революци еш, къизача моастагІех Даьхе лораеш. Иштта из хулга ховш вар вай баьчча В. И. Ленин, цудухьа вай из лора а дергда, дІахо чІоагІ а дергда». Цо аьнар шоай дег чура доагІа дешаш санна хеташ тІанийцар гулбеннараша

Интернациональни уйлаш чІоагІъяра, коллектив кхотаяра чІоагІа маьхера гІулакх да социалистически яхь бокъонца вІаштІехьъяьккха лелаяр. ХІаьта укх пятилетке цун боарам кхы а айбе безаш ба. Продукци дукха яьккха ца Іеш из дика хулийтилга Іалашданза дарглац. ХІаьта яхье яьннача моллагІа коллектив вай хьанийцача из массе хана яхар санна дукхачa къамех латташ хул.

Хьаэцаргья вай лакхе хьоаяь хинна «Буруьная-І». Цу уникальни скважина проектни кІоаргал 7500 метр я. Цу барт тайнача коллектива керте латт нохчо Шидиев Умар Заиндиевич, воккхагІвола бурувдетта мастер эрсе Бучиев Леонид Яковлевич ва, мастер — украинец Суровецкий Александр Владимирович, бурувдеттачун гІоьнча — черсе Ахлов Ахмед Темирханович.

КПСС XXV съезде хоадам болаш белгалдаьккхад социализмана карагІдаьннача сийлахь-доккхача хІамаех цаІ советски вахара куц-сибат хилар. Цун башхалонаш из тІа-тІа денна тоалуш латташ хилар гуш да вай хІара дийнахьарча вахаре. Цун бизза доархІам бе, из кхы а дикагІа хилийтара нах боарцагІбаха, царна юкъера бе заьм. барт, доттагІал чІоагІделга хІара коллективерча коммунистий сийлен декхар да.

Из дагара а ца доалийташ, тха партийни организаце кхы а шерагІа боаржаберга къахьегамхошта интернациональни, патриотически кхетам балара болх, цу даькъе хІанзалца оахоша Іоаяьча опытах ког гІортилга а еш.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
Грозненски бурувтохара балхий управлене парткома секретарь.

«Къахьегама ветеран» яха медаль къахьегамхошта яларах дола

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

1974 шера 18 январе арадаьннача СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указага хьежжа дуккхача шерашка цІена къахьегарахи дика болх барахи СССР Лакхехьарча Совета Президиума цІерагІа «Къахьегама ветеран» яха медаль лойла:

ЛЕНИНСКИ РАЙОНЕ ГІОЛЛА НОХЧ - ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ МЕДИЦИНСКИ УЧИЛИЩЕ ГІОЛЛА

Исаева Зоя Александровнана — директора.

ГРОЗНЕНСКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИ УЧИЛИЩЕ ГІОЛЛА

Дзюба Елена Мефодьевнана — преподавателa.

ГРОЗНЕНСКИ РЕМОНТНО-ГІИШЛОН УПРАВЛЕНЕ ГІОЛЛА

Бадиков Иван Емельяновича — болхлочоа.

Казакова Клавдия Александровнана — болхлочоа.

Мельников Петр Максимовича — болхлочоа.

Тарапыгина Вера Георгиевнана — керттерча бухгалтера.

«ГРОЗНЕНСКИЙ РАБОЧИЙ» ИЗДАТЕЛЬСТВЕ ГІОЛЛА

Айрапетова Прасковья Яковлевнана — болхлочоа.

Адуев Висит Висирхановича — завхоза.

Галазудинова Дардаия Ахметовнана — болхлочоа.

Краева Анна Ильиничнана— болхлочоа.

Коссифиди Елена Иордановнана — болхлочоа.

Лушкина Дарья Ефимовнана — болхлочоа.

Молаксианова Нина Ермолаевнана — болхлочоа.

Половинко Александра Алексеевнана — болхлочоа.

Погосян Николай Саркисовича — печатника.

Тотосов Владимир Захаровича — приемщика.

Швыдченко Любовь Леонтьевнана — наборщицана.

Юрова Екатерина Иосифовнана — переплетчицана.

РЕСПУБЛИКАНСКИ БОЛЬНИЦЕ ГІОЛЛА

Учаева Мария Петровнана— санитаркана.

МЕЖДУГОРОДНИ ТЕЛЕФОННИ СТАНЦЕ ГІОЛЛА

Курносова Анна Евлампиевнана — инструктора.

Назарова Анна Кузьминичнана — йоккхагІйолча инженера.

СССР ГОСГОРТЕХНАДЗОРА ЮКЪЕРЧА-КАВКАЗСКИ УПРАВЛЕНЕ ГІОЛЛА

Епифанов Григорий Георгиевича — округа отдела начальник хинначоа.

ГРОЗНЕНСКИ ПРОИЗВОДСТВЕННИ ШВЕЙНИ ОБЪЕДИНЕНЕ ГІОЛЛА

Новицкая Евгения Александровнана — бухгалтера.

Платонова Мария Степановнана — контролера.

Шеренко Василий Герасимовича — воккхагІволча юрисконсульта.

Шишкова Елена Федоровнана — комплектовщицана.

«ЧЕЧЕНИНГУШВИНО» ПРОИЗВОДСТВЕННИ ОБЪЕДИНЕНЕ ГІОЛЛА

Зацепина Дарья Ивановнана — кадрай отдела начальника.

Каракозов Сергей Артемовича — материально - техническ Іалашон контора начальника.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АПТЕКОУПРАВЛЕНЕ ГІОЛЛА

Гераськина Екатерина Андреевнана — № 12 йолча аптека заведующи хинначоа.

ГРОЗНЕНСКИ ПОЧТАМТЕ ГІОЛЛА

Пономарчук Валентина Мирзоевнана — инженера.

ЛЕНИНА ОРДЕНА «ГРОЗНЕФТЬ» ЯХАЧА ОБЪЕДИНЕНЕ ПРОИЗВОДСТВЕННИ НОРМАТИВНО-ТОХКАМА СТАНЦЕ ГІОЛЛА

Кучеренко Евгения Яковлевнана — группа кулгалхо хинначоа.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ХУДОЖНИКИЙ СОЮЗЕ ГІОЛЛА

Гайдукова Елена Николаевнана — художника.

Сачко Филипп Николаевича — художника.

Сухоруков Степан Марковича — художника.

Свободин Андрей Федоровича — художника.

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ РЕСПУБЛИКАНСКИ ХЛЕБОПРОДУКТАЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ УПРАВЛЕНЕ ГІОЛЛА

Черкунов Григорий Тимофеевича — воккхагІволча агронома.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ,
Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

г. Грозный,
18 август, 1976 шу.

КАЗАХСКИ ССР. ХІара шера лакхлуш йоагІа Павлодар—Экибастузски территориально - производственни комплекса экономически потенциал. Из кхы а шеръелга белгалдаь да «1976—1980 шерашка СССР халкъа боахам дегІабоалабара керттерча лостамаш» тІа. Экибастуза кІорапа болх бергболаш хьалъергья ерриге 16—20 миллион киловатт мощность йола теплоэлектростанцей кхакад. Царех шиъ — Экибастузски шоллагІа ГРЭС-и Шульбински ГЭС-и хьалъе йолаерзтья укх пятилеткагІа.

СУРТА ТІА: Иртыш — Караганда яхача канала керттера насосни станци. Из хин артери горнякий города Экибастуза боккха лоархІам болаш я.

Ф. САЛЬНИКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дика традици

Паччахьалкхен планаш ханал хьалха кхоачашъяр дика традици хинна дІаэттад «Южэнерготеплоизоляция» яхача управлене чуйоагІа Грозненски участка коллективе

Иштта бархІ бетта план 24-ча августе кхоачашъяьй цо. Участке дикагІчарех лоархІаш ба бригадираш А. Акритиди, Н. Судоргин, изолировщикаш З. Амхадова, Н. Джабарова, М. Гайрбекова, А. Басеева.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

Грозненски «Индпошив» фабрика № 8 йолча ателье чІоагІа лоархІаши сийдеш ба барзхъаш доахар Хаштырова Розан кхалйаьха хІамаш тега мастер Гиреева Лидан. Юкъера лаьрхІача хІара сменагІа нормаш 125 процент кхоачашъю цар. Заказчикаш массаза а чІоагІа раьза хул цар тийгача барзкъашта.

СУРТА ТІА: хьалхарча мугІаре (аьрдехьара аьттехьа) барзкъаш доахар Р. Хаштыровай хІамаш тега мастер Л. Гиреевай.

С. ХУГАЕВА сурт.

ВАЙ ХАНАРА ХЬАЛХА ЛАТТА ПОЛИТИЧЕСКИ НИЗ

Тамаш я Берлине хиннача Европа коммунистически болхлойи партей конференце санна чІоагІа дунен халкъашта юкъерча общественноста теркам укх тІеххьарча хана коммунистий цхьаь цхьан дунен халкъашта юкъерча акце шийна тІаззабале, селлара дукха кепайоазон откликаш хьоаьяле. Селлара чІоагІа терко хилар бахьан долаш дунен тІарча дуккхачарна, кхыметтел аьрдехьарча уйлашта гаьна латтараштa а, хайра шоашта керда дола коммунистически болама хьакъехьара, цун низеи баржарен хьакъехьара, цо лерхІача дикача хІамайн цун гІулакхий принципийи хьакъехьара моллагІа хІама.

Коммунистни Берлински конференце, цун маІано, цунах хьахиннараша шоаш ма - дарра хьахьекхар вай деношкарча коммунистически болама массе тайпара гІулакхаши проблемаши. Цо шерирр нашар, цхьана леладу гІулакхаш, социальни прогресс бахьан долаш лоаттаоеча къовсаме компартеша цхьана чакхдоахача гІулакхий диапазон, новкъостал дир къовсам тІа долча дешай гемаех лаьца царна юкъе конструктивни диалог дегІайоалаяра Из бакъду тахан кхыметтел, масала, из решенешта штамп етта конференци хилар, Берлине хиннар «массадолча дешаштен гуччахьен вІашн дагабувлаш даь къамаьл» хинча хилар белгалдаьккха лондочски «Файнэншл таймс» яха газет санна болча вайца дикача дагара боацараша а.

Коммунисташта из гуччахьа хила эшаш цхьаккха хІама дац, хІана аьлча цар конференцеш хьалхагІа а хиннай из маІан долаш. Цхьабакъда буржуазни кепайоазоно юхамаччахьа яккха мегаргйолаш лаьрхІай из факт. Хаттар отт: хІанз хІана хийцай цо ший юкъмоттиг? Гучох, цо из хийцай, эггара хьалха, дунен коммунистически болам тІа - тІа низ болашагІа хулаш а боагІандаь, дукхача хьале дунен халкъашта юкъерча событей лелам белгалбеш бола низ хинна тахане а денз дІа а эттандаь. Дунен тІа 60 миллион гаргга коммунист ва. Эггара дуккагІа, чІоагІагІа влияни йолаш, идейни кхетамах бокъонца чІоагІбенна, общество дегІакхувлача лаьха низ ба из. Социализма мехкашка цхьа итт шу хиина Іац дуккхача наха хьал а лоацаш коммунистическии болхлойи партеша керда общество хьалъеча кулгалду. Малхбузехьарча дуккхача, Итали, Франци, Финлянди, Португали санна долча мехкашкара коммунистий позицеш йийцача, уж политически социальни вахара лоархІаме дешаш царна хетар теркал ца а деш къестале йиш йоацаш селлара чІоагІа я.

ТІаккха коммунистий идейни моастагІаша фу йоах Берлински конференцех? Натахьа санна цар мел дувцар хьавІашагІа техача, гучадоал коммунистически боламера керттера маІан, центробежни тенденцеш чІоагІлуш латт, йоах. ХІаьта долчча бесса теркалличa, бакъдар аьлчи, кхыча тайпара да гІулакх. Конференце, хьокха доагІаш ма - хиллара хьахьекхар, Европа коммунистически партеша хІанз болх беш дола керда хьалаш а цу хьалашка хьежжа йола коммунистически боламе керда тІанйцача нормаех ког гІортолга еш йола царна юкъерча юкъмоттига керда формаш а. Уж формаш кхычарца дакъа хІама доацаш шоаш къаьстта лархІа, царех керда чулоацам хетийта гІертилга да берлински вІашагІкхетара итогий хьакъехьа буржуазни кепайоазоно шийггара хьадага а лувцаш дувцачоа ларде уллар а.

Тахан цхьанне а шеко яц, исторически дегІаяра гІулакха адамле лоархІамеча наькъа тІа яьнна хиларах. Из цун социальни вахарерча революционни эргалоний масштабаица, кІоаргалца, темпаица, Іилматехнически революце юкъекхухьача хувцамашца кхохкам кІаьдбарен машарен гІулакха хьаеллаеннача торонашца дувзаденна да. Цу дерригача хІамаша общества ерригга лардаш хувцара доккха декхар шоашта хьалхашка оттадаьча коммунисташкара дІадех цуица керда никъ лелабелга а. Кхыча дешаца аьлча, декхар доккха хилча, цун никъ шера хила беза. Белгтала аьлча, тІа-тІа шаьрагІа гучадоалаш доагІа, кхоане белгалъеш долча дешашка, цхьаь цхьанна компартега шийггара хоадамболлаш йола влияни событешта юлургйоацилга, къаьстта а гІулакх адамлен кхелашца дувзаденна хилча. ИІаьххача хана реальни толамаш дувргдац, нагахьа санна партеша шоайла хьаллоацаш, опытаца вІашн йІаьхий еш, шоай гІулакхаш цхьана вІаштІехьдоахаш хилча мара. ЦІенхаштта классови къовсам лоаттабеш йолча цхьанна а парте ше Іехае йиш яц, из ше я, алхха ше мара яд ший буржуазеца къовсам лоаттабер аьлна а хийтта. Дагадоххарагіа аьлча, буржуазе а кІезига масалаш гойтац революционни низашта духьала лоаттабеча къовсаме ший гІулакхаш дунен халкъашта юкъе дага а ювлаш леладарга диллача.

ХІара компарти цо ший гІулакхаш чакхдоахача мехкарча болхлой болама парти я. ХІаьта ший гІулакхащ бахьан долаш жоп а лу цо эггара хьалха ший мехка къахьегамхошта хьалхашка. Бе-беча хьалашка яхаш болх беши я тахан коммунистически партеш. Царех хІаране цхьатара доапа декхараш кхоачашду, шо - шоашта хеттача тайпара кхоачашду цар уж. Революционни болама социальни база шеръяро, керда мехкаши халкъаши цунна юкъедахьаро кхы а чІоагІагІа бе-бе хулийтаргья цу болама формаш. Дунен революционни процесса керттерча доакъоех хІарадар дегІадоагІилга дунен революционни процесс дегІаяра юкъарча законашка хьежжа йоацача шоай объективни закономерностех тийша да, органически уж царца дувзалуш дале а.

Дунен халкъашта юкъерча масштабе сево вІашагІтох тІаккха коммунисташ? Эггара хьалхарча аргІанна вай замалахьа керттерча проблемашцара цар никъ белгалбеш йолча цар марксистско - ленински мировоззрене. Коммунисташ, Берлине яьххача тайпара, бІаьччача цхьан къовсама доакъашхой, цхьан лостамагІа болх бухсоццача кхаьчача лерхІача юкъарча башха - дикача хІамаигга — адамий дІахорча прогрессана ца хилча даргдоаца хІама а хинна дІаэттача социализмага. Цкъаза цхьадолча дешаех хетараш бе-бе хул тайп - тайпарча мехкашкарча коммунисташта. Цхьабакъда берригача болама цхьоагІо чІоагІъяра йоакхо а еш кхетаду цар уж, бокъонца новкъосташха долча дог - уйланца, хІара парте массане йола бокъо хиларен из ший доІаме хилар бакъдарен доазонел чухьа уж дувца а дувцаш.

ЛоархІаме да, марксистско-ленински теори XIX-ча бІаьшеренен XX - гІа бІаьшере йолаеннача юххьен вІашагІйийтта правилаш а догмаш а йоацаш, бокъонца долаш дар довзарен эргадаьккха хувцарен дийна метод йолга кхетадар. Лард чІоагІа йолаши хьадлача хьалашка хьежжа чакхъяха йиш йолаши я из. Юкъарча закономерностех ког гІортолга а еш, керда мел дола хІама, бахь долчо хьахилийтараш шийна хетарий системана массаза а юкъедохьадургдолаш я из. Коммунисташта политика Іилма хилар белгал а даьккха, В. И. Ленина яьхад: «Іилмо дІадех, цкъа дале, кхыча мехкий опыта хьисап делга, къаьстта а, нагахьа санна вож, иштта капиталистически, мехкаш геттара цунна тара йола опыт йовзаш е дукха ха йоацаш яйза дале; шоллагІа - дале, цу мехка чухьа лелаш долча **ДЕРРИГАЧА** низай, группай, партей, классий, наьха хьисап делга, алхха цхьан группана е партена ловрийн хетарийн, саккетамен къовсама кийча хиларен борама ларда тІа политика белгалъелга а доацаш» (ПСС, т. 41. оагІ. 65).

Коммунисташа чІоагІа теркалду цхьатара уйлаш хиларга диллача кхыча мехкашкарча шоай новкъостий гІулакхаш. Цар кхетаду, уж яле а е кхыяле а йола положенеш нийса хилара критери практически опыт мара хила йиш йоацилга. Цхьабакъда хІара компарте торо я уж положенеш вахаре новкъостий дискуссена юкъейоалаяле хьалхагІа, тайп - тайпарча партешта хетараши цар опыти шерра вІашн нийсъяра наькъаца зе.

Коммунистически болама низ дунен халкъашта юкъерча йоккхача опытаца зийна герз да пролетарски интернационализм. Цун маІан юкъара лерхІараш бахьан долаш лоаттабеча къовсамера дерригача мехкий болхлой класса, коммунистий солидарность, къамий кортамукъали социальни прогресси бахьан долаш халкъаша лоаттабеча къовсамцара цар солидарность, компартеша, царех хІараяр цхьатарра бокъонаш йолаши кхычарех тийша хІама доацаши хилар бокъонца кхоачаш а деш, шоай доІамагІа цхьана гІулакхаш леладелга. Декхарийла веш йола цхьаккха а кхы тайпа положенеш, цхьаккха а, овлаш ма - дарра, къайлагІара статьяш» пролетарски интернационализма принципаца» яц.

Коммунистически болама классови моастагІаша геттара дика кхетабу коммунистий дунен халкъашта юкъерча солидарноста берригга лоархІами дерригга маІани. Коммунистически болама низаш онладувлача хьалашка, кхохкам кІаьллуча хьалашка, социальни шин системана юкъера идеологически къовсам тІа - тІа дукхагІа хьалхарча плане оттача хана цар догдоах коммунистически берригга революционни болам чухьара беха дІабаларга: Цхьан хана гІожа тІахьехам бора империализмо социализма мехкаш «мукъалахара». ХІанз шийна аьттув болаш лоархІ цо «социализма моделаш» тайп-тайпара хиларах йола версеш хьаллоацилгеи дІайоаржаелгеи. Цхьан хана буржуазни пропагандо геттара шаьрдаь дувцаэ коммунистически партеш «шо - шоай къамий ца хиларах», вешта аьлча Москвана кара хиларах. ХІанз цу пропагандо массе оагІорахьара хьаллоац, вешта аьлча хІара мехка къаман башхалон доазонел чухьа ше цхьаь йоаллача «къаман коммунизм» оалаш йолчун концепци.

Коммунистически боламе «чухьара диалог» хьалхьоае, дискусси яра коммунисташта проблемаш хьалхашка товсе, дІададьиначa барт вІашагІа ца кхетача дешай цІи михьаръяккха гІерт. Антикоммунистически теоретикашеи политикашеи шоай хІама хургдоаца догдоах, национализмо дунен революционни боламе центробежни тенденцеш хьа а хилийта дегІайоалаярга. Ишта догдоахаш хилар хьахьокхаш я, белгтала аьлча, компартешта эрахьара хьалхайоахаш йола коммунистически болама «плюрализма» концепци. Цун маІан дукха, хьуладаь дац: компартешн социалистически паччахьалкхенаши хийраяхар догдоахаш революционни къовсама юкъара закономерносташ йолаш хилар массе тайпара кІезгдар а кхыметтел харцдар а.

Коммунистий интернационалистски солидарноста принцип, цу тайппара, белггала коммунистически болам дІахо дегІа боалабара дешашта идейни къовсам шийна гонахьа кхесташ йола соа хиннай. Цудухьа къаьстта лоархІаме я Берлине хиннача конференце белгалъяьккха, мадарра аьлча, болхлой класс капиталистически системана кара яхийтар маІан долаш моллагІа политикеи мировоззрени тІа ца эца а Маркса, Энгельса, Ленина идеяй ларда тІа цхьана леладу интернациональни гІулакхаши солидарности дегІакхувла а аьнна европейски компартеша яь ваІаІ.

Харцонех пайда а эцаш, ерригa коммунистически партеш КПСС - о хьалхабоах яхача наькъа «шеко йоацаш» кара гІолга дІадех, пролетарски интернационализма принципо ала гІерт буржуазе идеологаш, тІаккха из ларде а лаьца вывод ю цар, коммунистически боламе гегемони шийга эца гІерт Москва яхаш. Харцоний схема чоалхане яц: коммунистически боламо итташ шераш хьалхагІа къовсам лоаттабаь хьалаш тахан а долаш да яхаш дувц. Дунен шоллагІа тІом болабалале хьалхагІа коммунистически болам Советски Союзерчул совнагІа эггара хьалха дегІадаьккхача капиталистически мехкашка а бар. Цу мехкашкарча коммунистий гІулакхий хьалаш шоайла геттара цхьатара дар. Коммунистически партеш къона яр, цудухьа Іомалуш хиннай ала мегаргдолаш а яр. Советски Союз дунен коммунистически болама естественни центр хиннача хана а деш дола къамаьл цу «гегемонизмах» а доацаш, цхьана лоаттабеча къовсамга гІоллaрча опыт дукхагІа йолча новкъосташа цу наькъа тІа дукха ха йоацаш баьннараща цхьана гІулакхаш леладарах дар.

ХІанзара хьалаш овлангара денз эргаш да цу деношкарча хьалел. Укх итташ шерашка цхьаккха а центр яц коммунистически партей, цудухьа КПСС кулгалхоша цкъа санна, дуккхаза дІакхайкадаьд, е центр а, е кулгалдеш а, е кулгала кІаллатташ а йола партеш ца хилар, коммунистически болама ерригга отрядаш кхычарех тийша хІама доацаши цхьатарра бокъонаш йолаши хилар. Цудухьа Берлински конференце Л. И. Брежнева цІаькха а белгалдаьккхар: «Хьаховчох, цхьанне а цхьаннахьа а оттаяц цу тайпара центр хьаяра идеяш». «Москван гегемонизмах» дувцаш волчо духхьал ІиндаргІашца тІом бу.

Европа коммунистий Берлински конференце керда дош аьннад коммунистически болама эггара лоархІамегІа долча дешашка. Цо къаьгга хьааьлар шига дакъа лаьца партеш шоай бувзамаш ма - могга чІоагІде, шоаш цхьана леладу гІулакхаш кхы а конструктивнегІеи айхагІеи хилийта гІерташ хилар. Ерригача партей принципиальности говзали, позицей хьисап дар, хІара парте бокъонаш цхьатарра хулгеи из ший мукъагІа хилар лоархІилгеи кхоачашдар, къаман хьашташ коммунистически боламо юкъарча декхарашца нийса цхьана тардар — из дар конференце балха тІа толам баьккхар дерригача мехкашкарча коммунисташта эггара лоархІамегІа яь из дІа а оттаяь.

Вадим НЕКРАСОВ,
АПН политически обозреватель.

Нохч-ГIалгIайчене–Башкирски АССР денош

Башкирски АССР. Нижневартовск — Куйбышев яхача 2300-километр йолча нефтепровода трассе эггара тIехьара турбаш хотташ сварка ханал хьалха яь яьннай. Из гIулакх торжественно дездеш хилар Уфана юхе.

Из эггара тIехьара «цIе хоттам» делга тIадилладар цу гIулакхаца дакъа лаца бокъо йоаккхаш леляньча социалистически яхье котбаьнарий сводни бригадана. Испытанеш чакхъяьнначул тIехьагIа цу трансконтинентальни магистрале гIолла дIадолалургда «Iаьржа дошув».

СУРТА ТIА: «цIеча хоттама» сварка еча дахъа лаца бокъо йоаккхаш леляньча социалистически яхье котбаьнараш. Юкъе латт бригадир А. З. Шайхисламов.

В. ВОНОГА сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОТТАГIАЛА IАЬДАЛАГIА

Ткъо шу гаргга ха я ВЛКСМ 40 шу дизара цIерагIча Уфимски синтетически спирта заводен СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводен коллективашта юкъе доттагIала бувзамаш тоссаденна.

Дукха да цу шин завода болхлой доттагIал чIоагIдалара гIо деш дола хIамаш. Шаккхе а заводе йолаш я цхьатарча технологически схемаех болх беш йола, цхьан тайпа оборудованеца Iалашъяьи вIаши нийсде йиш йола технико-экономически хьоххамаш долен массехк производство. Шин коллектива юкъе яьржача социалистически яхьо укх ткъо шу гаьггача хана дикка гIо ду цу заводашкара производства технологи дегIаккхувлара, болх кхетамца вIаштIехьбаккхара.

Сенца гучадувл шин коллективо шоайла вIаши деш дола гIо-новкъостал? Ховш ма-хиллара, технически уйла цхьан метте латтац. Промышленни предприятей оборудовани эггаювлар технически уйла дегIаахарал тIехьаюсилга а ховш да. Цхьабакъда тахан вай промышленность дегIаахар сихдаларах технически кердадараш хьакхоллараи уж производствана юкъекхувлараи юкъера юкъ холуш лоацлуш йоагIа. Цунна гIо ду цхьан коллектива карагIдаьннар дукха ха ялалехьа кхычарна а дIадовзаш хилара.

Иштта, цкъа нийсделар Уферча химикаша феноли ацетоний даккхара технологи Грозненски химзаводе Iомаеш. ХIаьта цу юкъа Грозвера химикаш спирт хьадара процессаш Iомаеш бар Уферча заводе. Шоашта ховш дар цхьаккха къайлеца еш новкъосташта дIахьийхар шин завода болхлоша. Цо дикка гIо дир заводашка керда гIулакх лерттIа вIадоладара.

Укх тIеххьарча массехк шера Грозневча химикаша балха пайлане дола дукха хIамаш хьанийцар шоай доттагIашкара. Иштта Уферча заводе санна № 17-18 йолча цехе изометрически реактор хийцаччул тIехьагIа дуккагIа хилар арахецаш йола керттера продукци. ХIаьта цунца цхьана кIезигъелар зехьа йовш йола бедали реактиваши. Цул совгIа кхыдола технически кердадараш балха юкъекхувларах духхьал цу цхьан цехе дикка лоацъеннай оборудовани тоаяра йола ха, къахьегама овсарле лакхъеннай пирогаза лаьрхIа пропано телача шелалах болх беш йола холодильник оттаярах, пропанови конденсаторашка латунни трубкаш оттаярах, кхыдола гIулакхаш чакхдахарах.

Лакхе ма-аллара, яхье яьннача шин завода коллективашта юкъера доттагIала бувзамаш шерагара шерага чIоагIлуш, дегIаухаш доагIа. ХьалхагIа цу предприятей коллективаша социалистически яхь лелайора шоашта юкъе лаьрххIа договораш а ца уйттадеш. Цудухьа, заводий коллективаша шоай социалистически декхарашка цхьатарра доаца хьоккамаш белгалдеш хиларах, яхья итогаш е хала хулар. Масала, Уферча заводе энергоресурсашта кхом бар проценташа дустар. хIаьта Грозвенча заводе кхоаь энерги юкъарча цифрашца хьахьокхар. Балхах хьахиннар вIаши нийсдара хьакъехьа цу тайпара сурт эттадар кхыдолча хьокхамашка а.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даь социалистически яхь лелаяра шоаш оттадаьча договора тIа цар къоастадаьд цхьатарра дола хьоккамаш. Цу договора тIа керттерча производственни балха нийсса белгалдаьд изобретенешеи рационализаторски предложенешеи балха дукхагIа юкъекхувлара, болхлой кадраш кийчъяра, цар квалификаци лакхъяра, хIаьта иштта болхлой вахара-бытови хьалаш тоадара тIадерзадаь декхараш.

Социалистически яхь шерра яржарга хьежжа яхья итогаш цIенхаштта ю заводий коллективаша Яхьах хьахинначунга предприятей коллективай вивалаш цхьана хьож. Дерригача шера хIара квартале шоаш баьча балхах вIаши хоам бу цар. Иштта укх шера хьалхарча квартала яхьа итогаш йича гучаьалар шаккхе а коллектив тIанийцача социалистически декхарех лоархIаьлга. Цар тIеххоачашдир продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра, энергоресурсашта кхом бара, рационализаторски предложенеш балха юкъекхувлара тIаийца декхараш. ХIаьта паччахьалкхен дикала Знак йола тIехдика продукци дукхагIа арахецарга диллача Грозвенча химикаша тIехьбитар Башкирера шоай доттагIий.

Дикала Знак йолаш цар арахийцад: фенол — 98 процент, ацетон — 97 процент, спирт — 100 процент. Цо хьахьокх мел дика я Грозненски химически завода продукци. Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех цун коллектива хьожайир хьалхара моттиги союзни Министерства хьалхара ахчан премии.

— Барт цаI болаш я дуккхача къамех болча нахах латташ йола тха коллектив, — яхаш дувц Грозненски химически завода парткома секретара заместитела В. И. Савина — Укхаза цхьана къахьегаш ба эрсий, украинцаш, нохчий, гIалгIай, башкираш, татараш, кхыбараш.

Бакълув завода коммунистий тхьамадех цаI. Кхотаеннача завода коллективо хадданза дIахьалхашка а ухаш тIа-тIа доккхагIа къахьегама толамаш доах. Аьнначуна тешал ду хIара бетта, хIара шера паччахьалкхен план тIеххоачаш а еш Грознерча химикаша къахьегаро. Иштта, масала, чакхъяьннача пятилетке завода коллективо Ерригсоюзни социалистически яхье барайттаза хьалхара моттиг яьккхар.

ИттлагIча пятилетка хьалхарча шера ялх бетта а цхьатарра продукци арахецача предприятешта юкъе юха а хьалхара моттиг, карара кара тела Ше Байракхи хьалхара ахчан премии яьккхар Грознерча химикаша.

Уж толамаш дахара гIо дир 700 сагах латтача идеологически активо политико-кхетам баларa болх дика вIаштIехьбаккхаро. ЧIоагIа пайда боал Башкирерча доттагIашца социалистически яхь лелаярах, доттагIала IаьдалагIа Нохч-ГIалгIайчени Башкирен химикаша вIаши гIо-новкъостал дарах.

М.-Р. ПЛИЕВ.

ГIИШЛОШЪЕРАШТА ГIО ДУ

Вежарашха йолча Башкирерча гIишлошъераштa промышленни объекташ хьалъяра дуккхача хана деза гIо деш хьабоагIа «Грозгипронефтехим» института проектировщикаш.

Ткъаьи пхиъ шу совгIа ха я Салаватски мехкдаьтта чакхдоахача заводе «Грозгипронефтехим» института проектагIа хьалъяь крекинга катализатор арахеца установка болх беш йола. Из установка хьалъяь массехк шу даьнначчул тIехьагIа Салаватски завода заказагIа Грознерча специалисташа цу установка керда оборудовани дIаоттаяра кхы цхьаькха а проект кийчйир. Цо Башкирерча мехкдаьтта чакхдоахараштa торо елар тIехдика продукци дукхагIа арахеца.

Иштта ши шу хьалха Ленина орден лелаеча Уфимски мехкдаьтта чакхдоахача заводе Грознерча института проектагIа хьалъяьй крекинга микросферически катализатор арахецаш йола йоккха установка.

ХIаьта хIанз «Грозгипронефтехим» института коллективо вIаштIехьъяьккхай мехкдаьтта чакхдоахачеи мехкдаьтта химически промышленноста лаьрхIа катализатораш арахецаргйола завод г. Ишимбае хьалъяра проектни документаци. Из завод хьалъяро торо лургъя тIехдикача катализаторашца вай промышленность Iалашъе.

Вежарашха йолча Башкире керда объекташ хьалъеча ханханнахьа дIа а ухаш гIишлошъерашта эшаш дола гIо ду вай республика проектировщикаша.

Я. БУБЕНКО.

ДОККХАГIДОЛА ДЕКХАРАШ

РОСТОВСКИ ОБЛАСТЬ. «Московский» яхача совхозерча Социалистически Къахьегама Турпала Н. В. Бочкарева комплексни механизированни звенос ший декхараш кхоачашдаьд. Мехка цIи хеза болча механизатораша КПСС ЦК Генеральни секретарага новкъоста Л. И. Брежневга дахьийтача письмо тIа звено коллектива цIерагIа Николай Васильевича дош деннадар ялат чуэцача укх сезонагIа «Колос» яхача йиъ комбайнаца 65 эзар центнер ялат аьрда а аьрда чуэца аьнна.

Декхараш кхоачашдара дIаболабаь къовсам хала бар: новкъарло йора каст-каста делхача догIаша ЧIоагIа хьинар тIадахийта, вроз оарцагIбаьккха, ерригача торонех пайда эцаш болх бора хIара механизаторо. ТIаккха цунах хьахиннар — машиний бункерашкара хьатташка дIадахьийтар 66500 центнер ялат.

Хьувкъам дика чуэцара йоаржаьча яхьа инициатораша белгалдир керда доазонаш — 80 эзар центнер ялат арда.

Теха догIа дийлхар, бакъда механизатораш кхашкара дIабаханзар. Совцанза ца боалаш уж «сайцача» совхоза парткома секретара М. М. Белыха (аьттехьара хьа кхоалагIвар) къамаьл ду царца. Цо дувц Н. В. Бочкарова (аьрдехьара хьа шоллагIвар) звено коллективана совхозе ялат чуэцаш деча балхех.

В. ТУРБИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Культуракхуврч

Бахача наха атеистически кхетам балара балха ца халлаш тIахьожам лоаттабу Брагуны юртарча культура Цено (директор С. Муслимов). Культура ЦIагIен юртарча библиотекен кийчъяьй «Атеиста уголокаш», хIара бетта кердача журналашцеи газеташцеи эргайоах уж. Кхетам балара тайп-тайпарча формаехи методехи пайда эц культура болхлоша. Бахача наха «Медицинеи дыи» яхача темах центральни районни больница лора С. А. Хубиева, «Коммунистически правственности нравственноста проблемах исламо дувцари» яхача темах Брагунски № 2 йолча юкъерча школа хьехархочо Ш. М. Умарова, «Ды боха болабалари кагирхойи» яхача темах № 2 йолча школа эрсий метта хьехархочо Л. Г. Гаврилова лекцеш йийшай.

Культура ЦIагIа болх беш я Iилман атеизма кинолекторий. «Атеизмо сага вахарах», «Химеи биологеи дына тамашаш гучаяхар» — иштта я ешача лекцей темаш.

Брагунски № 1 йолча юкъерча школа хьехархоша А. Хасанова, Б. Эльдарова, Б. Сумбулатова йир «Шоана, кхалнах», «Къона атенст» яха сайренаш. Цул совгIа укхаза чакхйоах атеистически темах лаьца беседаши читкаши. Иштта «Дыи спорти». «Исламни кхалсаги» яхача темах беседаш йир шурий-тозарни ферме, тракторни бригаде.

Клубе каст-каста чакхйоах керда паспорташ хьаэцара, Эскаре гIулакх де болхараш накъабахара хетаяь торжественни сайренаш. Дукха ха йоацаш укхаза хилар Советски Эскарера гIулакх а даь цIабаьхкарашца вIашагIкхетар. Хоза кийчъяьяр зал. Зизаш а дахьаш баьхкабар пионераш. ТIема ветеранаша Х. Гусейханова, М. Мамаева, М. Батакова, С. Асхадова, иштта кхычар а гулбеннараштa дийцар дуккхача къамех латтача советски халкъа доттагIалах. Цул тIехьагIа юртара комсомолец Кагерманов Солтанбек хеставеш командованегара дена письмо Iодийшар М. Мамаева.

Сайре чакхйоалаш гулбеннараштa Культура ЦIен художественни самодеятельноста артисташа концерт оттадир.

С. БОЛДЫРКОВА,
Гудермесски горисполкома культура отдела инспектор.

ГIирсаш хьалдеча — кердадараш

Экарбит — картона тIа билла сома битумно - полимерни мастиках баь тIоа а болаш цIен тIа етта материал я рулонагIа хьаеш. Экарбит хьаллга дагадехад «Центротяжстрой» яхача Ерригсоюзни объединене «Оргтехстрой» яхача проектно - технологически треста специалисташтеи ВНИИгидротехника Iилмахоштеи.

ЦIен тIа тохача кховра кIалхарча тIоацага йохийт картона тIа лотаяь ЭВМ-420-2,0 яхача марках йола экарбит, хIара квадратни метр тIа 420 грамм кагий-кхартнгий чIор а долаш, хIара квадратни метра 2 килограмм лоархIаш цунах кхы тIа а полимер (бутилкаучук) а техе. Кховра тIагIолларча тIоанага ЭКБ-500-3,0 марках йола экарбит йохийт.

Экарбита ши тIоа тIа а буллаш цIен тIа тохача кховра 100 квадратни метрана лоархIаш хула экономически эффективность биъ тIоа а бахийта лоалаеш хьаеча руберонгаца цийейнча 75 сом да, цу цхьан хана дIабода къахьегам 1,48 сага-ди кIезиг а беш.

* * *

ЦIЕНОЙ ФАСАДАШ ХОЗЪЯР

Зданей фасадаш фактурашца хозъелга Iалашду, цокольни панелий фактурни тIоа кийчбара кердача технологе, «бакъахьара оагIув кIал а йолаш» уж кепатохача хана.

Цу способагIа, нагахьа сагна эшаш моттиг хуле, шинна а оагIорахьа цхьан ханна изделешта отделка е а бетона фактурни тIоана юкъе йоккха заполнитель цхьатаррарча боараме дIанийсъелга вIаштIехьдаккха а йиш я Кхерач фактураша йиш хулийт здaней бе-бе бесаш долча элементий палитра эггаяккха а тоъал йоккха экономически эффект яла а. ГIирсаш хьалдеча шерра пайда эца мегаргболаш я уж.

Из способ кийчъеча хана юкъелохийт цемент чIоагIъялара хадаш хьейолийташ дола сульфитно - спиртови моака. Кепа цхон тIа йохк сульфитно-спиртови моака чудиаь оргалита листаш. цул тIехьагIа — заполнитела меттел хьаштдале, моакказа, мрамора е кIира кхеран жагIа чубеттача 4—5 сантиметр сомача бетона фактурни тIоа.

Опалубка изделена тIера хьаяьккхачул тIехьагIа хозъеш йола тIехе атта хиден шеткацеи IоцIечъюлу кхеран фактурни тIоа хьагучабаллалца.

Из метод лелаю хIанз цIеной «Фаджай» пенаш кхеран фактураша хозлара.

Цоколаштеи пений панелаштеи кхеран фактураш юкъехийтарах шера хула экономически эффект — 132,4 эзар сом.

* * *

ЗДАНЕЙ ФАСАДАШ ХОЗЪЮ ЭМАЛЬ

«Главлипецкстроя» ЦНИЛ-о Данковски химзаводаца цхьана ФГ-97» яхача кремнеорганически лака маркхалца хьаеш йола ОП-1314 яха керда эмаль кийчъяьй КО-1112 яхача эмала ларда тIа.

Дуккхача здaней фасадашта опыта лаьрхIа басар хьоккхача хана хьатIанийцар массазара технологи яр. Валикаца эмала ши тIоа тIабуллар, кIалхарбар бокьабалийтара 1—2 сахьат ха юкъе а йолийташ. Иштта хьокхаш хилча квадратни метр тIа 500—600 грамм йодар эмаль.

ОП-1314 яхача эмалана зданей фасадаш тIа билла тIоа шелала тоъал дика духьала отталуш, Iы чакхйоалийташ, бетона тIа дика соцаш, декоративни куц хоза долаш хул. Цу тайпага биллача тIоана, 1 квадратни метрага бода мах. эмаль ца тахаш лоаккха итт шу а тIехьа лаьрхIача, 67 кепиг чухьлахьа ба диъ шера мара ца латтача силикатни тIоанага бодачул.

* * *

ГУЧАХЬА ЙОАЦА ЭЛЕКТРОПРОВОДКА ТЕЛХА МОТТИГ ХЬАЛОХА ПРИБОР

«Кировжилстрой» яхача треста рационализатораша дага а лаьца хьаяьй гучахьа боаца электропроводка телха моттиг хьалоха прибор.

Йоккхалга диллача киса лелаю приемник морг я прибор: 150х80х45 миллиметр. Прибора питани тел 9 вольт напряжени йолча «Крона» яхача батарея. Прибора кропусах боалла цIаста зIыла морг я антенна: 110х40 мм.

Гучахьа боаца электропроводка мича гIолла бода, из телха е пун цхьа пха хьала моттиг мичахьа я хов укх тайпара.

Хьала моттиг е дIайода лер мичахьа я яха дезаш йолча зIанарах дIахотт 220,380 вольт напряжени йолча электросета фаза Прибора питани хьал а лотайнйя, проводка укхаза гIолла йодаш хилча мег аьнна хетача оагIорахьа дIалостаю. тIаккха вольтметра тIаьск эггара дукхагIа тIаувзача оагIорахьара хьалох.

О. ЛИСОВСКАЯ,
Нохч - ГIалгIай Iилма-технически информацеи пропаганди ЦIен йоккхагIйола инженер.

№ 16 ЙОЛА «АГИТАТОРА БЛОКНОТ»

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитацеи отдела номер 16 йола «Агитатора блокнот» арадаьннад. Из хьадолалу «Парте планаш — халкъе планаш» яхача рубрикаца Цу рубрикана кIала кепатеха «Кубанций сийлен хьоккам хьилоац оаха» яха передовой статья хетаяь я республика юрта боахама болхлой кердача лакхача декхарашта.

«Производстверча кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабара деррига тIадерзаде!» яхача материала тIа промышленноста, транспорта, гIишлошъерча предприятеша, юрта боахамо 1976 шера эх шера баьча балха анализ хьекхай.

«Сийлен даташ» яхача рубрикана кIала кепатеха я «Грознефть» яхача Ленина орден лелаеча производственни объединене генеральни директора В. Сорокина язъяь «Мехкдаьттеи газови промышленноста болхлой Ерригсоюзни Ди» яха статья.

«Вай обществах лаьца йола беседаш» яхача рубрикана кIала кепатеха я П. Яськов язъяь «Коммунистически нравственность — советски сага оамала хьисапе дола хIама» яха статья. Из статья агитаторa, политинформаторо дика накъавогIа коммунистически нравственностах лаьца наха юкъе къамаьл де кийчлуш.

Агитаторaи политинформаторaи долча новкъостала кепатеха я «Башкирски Автономни Республика» яха статья.

Укх шера 29—30 июне Берлине хиннача Европа коммунистически болхлойи партей конференцена хетаяь В. Корнонова язъяь «ЦхьоагIон байракха кIала юкъара хьашташ кхоачашдарга» яха статья.

Агитаторeи политинформаторeи теркам тIеозаргболаш я «къамаьл деш накъаIанга» яха раздел. Цу тIа НГIАССР бахача нахах, образованех, культурах, цар укхацIено лораярах йола даннеш я.

![Доазол дехьара]

Доазол дехьара

Толамца дегIадоагIа Советски Союзаи ФРГ-неи юкъера торгово - экономически бувзамаш. Товарооборота боарамга диллача капиталистически мехкашта — СССР торгови порнерашта — юкъе хьалхара моттиг дIалоац цу мехко.

СУРТА ТIА: Гамбургски порте Советски Союзе хьаейташ йола автокран кема тIа оттаеш латт.

ТАСС фотохроника.

ХАЛКЪАШТА ЛОВР—ГЕРЗ ДIАДОАККХИЛГА

30-гIа шераш юкъекхаьчача хана сийлахь-воккхача английски физико Резерфорда яьхад, атомий трансформацегара энерги яккха дага волча моллагIчо а дувцар-дош доаьар да. Цхьабакъда, цул тIехьагIа итт шу даьлча, 1945 шера 6 августа Хиросима тIерча сигала урагIъяхар Iалаьмате йоккха радиоактивни гриб. ЩIаккха а диллургдац сона дуккха шераш дIадаьнначул тIехьагIа бIаргадайна, эккхама эпицентре кхепий тIа диллача суртаца хьахьекха ведда водача сага IиндаргIа, — атомни ало воагаваьча японцах алхха юхедисар...

ХIанзара Резерфордаш, таханарча Iилман техникан боарами низи теркалбича, тешам бала йиш йолаш бац, кхоана керда, кхы а чIоагIагIа нах хIалакбергбола тайпа герзаш арадаргдац аьнна. Цудухьа хьанна хов, мел чIоагIа нах хIалакбе низ болаш хургья керда хьаю бомба. Бакъдар аьлча, фаьлгашкара хеза а доацаш, малхбузехьарча кепайоазон оагIош тIара ха йиш йолаш да, ювцара кепехьа лучевой герз морг йола НАТО герзашцарча низашта лаьрхIа нейтронни бомба хьаяра планех дола хIамаш.

Машар безача низаша шоай хьинар айлу сихдаь хьадеш латта герзаш сопадари герзаш дIадахари духьа. Дерригача дунен тIа шерра яьржай кердача Стокгольмски КхайкаралакIал кулгаш яздара кампани. ЧIоагIа къовбалдаь тIанийцар дуккха нах хIалакбеча герза духьалара гIулаккаш чакхлаха аьнна Дерригдунен Машара Советo кхайкадаь кIира а (6—13 - август). Из чакхдаккхар Хиросиманеи Нагасакенеи атомни бомбаш чуйийтта 31 шу дузача ханаца нийсдаьдар.

Ядерни герзахи нах хIалакбеча кхы тайпа герзахи пайда эшилга дехкар — кердача Стокгольмски кхайкарала керттерча лозунгех цаI — долче, Дерригдунен Машара Советo белгал ма-даккхара, нах дIахо бахара тIаотташ бола Iалальмате боккха кхерам юхатохаргбола ниiкъ лахар.

Ядерни катастрофа кхерама духьала машар безача низаша къовсам лоаттабу хIанз ткъаь итт шу даьннад. 1946 шера ООН-е предложени елар Советски Союзо атомни герз дехкара. Эггара хьалхарча Стокгольмски кхайкафала кIал «машара автографаш» оттайир миллионаша. Деррига дуне чулаьцар машара тIехьа латтарий боламо.

Паччахьалкхенаштa юкъерча гIулакхашка укх тIеххьарча шерашка хиннача политически дикача хувцамаша керда аьттув бола торонаш хьахулийт тIема кхоккам кIаьдбара. Цу даькъе юххьаьца чакхдаьха гIулакхаш СССР-а, дунен социализма инициативагIа, лергIа чакхдаьхача гIулакхах дIакъаста йиш йоацаш да. Цу гIулакхаш юхаэзар сихдаь хьадеш латта герзаш, тотдир уж хьадара доазонаш. Кхаь даькъе дийхкад ядерни герза ду тохкамаш. Белгаларча боараме демилитаризаци яьй космически аренией форда бухаи. ЗаконагIа доацаш лаьрхIад бактериологически герз Советско-американски соглашенеша белггаларча даькъе материальни доазош оттадаьд хIанзарчеи низ болашагIа долчеи герзий тайпашта. Дуккхаза а барт вIаштIехьбаьккхаб ракетно-ядерни тIом хиларен дагадоацаш тIом хиларен кхерам юхабаккхар духьа.

КПСС ХХV съездо тIема кхерама духьаларча къовсамхой хьалхарча мугIараштa юкъе хилара хален дикеи мисси советски коммунисташа шоашта тIанийцалга дIакхайкадаь ца Iеш, чакхдоахаргдолча хьаддача гIулакхий программа а оттаьй. Цо лерхIар — сихдаь хьадеш латта герз соцаделгеи Iоаяь герза запасаш кIезигъярга, герзаш дIадахарга довлилгеи.

Из программа кхоачаш а еш, Советски Союзо, белггала аьлча, хьинаре болх бу дунеи халкъашта юкъерча дуккхача форумашка, цу даькъе герз дIадаккхара дешашта йолча Женевски комитете а. Цун деи повестка тIарча керттерча моттигех цаI дIалоац хIанз цхьатарра дуккха нах хIалакбеш долча герза керда тайпашн цу тайпарча герза керда системаши кийчъелгеи хьаелгеи дехкарах долча дешо. Ховш, да эггара тIехьагIа хиннача ООН Генеральни Ассамблея ший резолюце тIа комитета «тар ма лу сихагIа квалифицированни правительственни эксперташ юкъе а эза цу тайпарча соглашене текст ювца йолалулга» тIадилла хилар. Соглашене советски проект цу резолюцена тIехьа IотIайилла а ООН членаш йолча ерригача паччахьалкхенашта дIаяхьийта а яр.

Дерригдунен Машара Советo къаьстта чIоагIа лоархIам бу цу дешай комплекс герз дIадаккхара йолча Комитете ювцара. Обществении низий догдоахаш хила бокъо я белгалдоаккх цун заявлене тIа. комитета заседаней доазонел чухьа правительственни специалисташа дакъа а лоацаш август бетта юххье хиннача официальни йоацача дуккхача совещанеша хаьдда результаташ яларга. ХIаьта цо йиш хулийтаргья тар ма лу хьалхагIа ООН-о ювцаргйола дунен халкъашта юкъерча соглашене проект кийчъе.

Машара тIехьа латтараша кхетаду: Хиросима тIа бесса бала кхы юкa керда ца балийтара кулгаш вIашта а дехка дагIа йиш яц. Цудухьа хьинаре кийчо еш ба уж сихдаь хьадеш латта герзаш соцадара тIехьара, герз дIадаккхараи кхоккам кIаьдбараи тIехьара Дерригдунен конференце гулъяр Сентябрь бовш Хельсинке хургья из. Герзаш сихагIа хьале «ядерни кхерам» тIатасса гIертараштa, кхоккам кIаьлбара духьала бараштa духьала отта дага да машар беза низаш.

Дукха ха йоацаш НАТО «еврогруппа» заседане дакъа лаьцараша чакхъяханза яргйоацаш лаьрхIар «чIоагIа оборона Iалашъянза яргйоацилга шоай мехкий общественносто кхетадара», вешта аьлча керда герз хьадара планашта из духьала ца ялийтара тIаерзаяь мероприятеш.

О. ТРОФИМОВА,
АПН комментатор.

АМЕРИКАНСКИ КАЛЕЙДОСКОП

НАХА ХЬАБЕ БОЛХ ЦА ХИЛАР ЦРУ-на АЬТТУВ БОЛАШ ДА

Укх шера 1100 саг балха дIаэцаргва ЦРУ-с. Ведомства сий укх тIеххьарча хана дикка дежад, хIаьта а ЦРУ кадрай управлене начальник Ф. Дженни сатийна ва. Цун аьттув болаш да наха хьабе болх ца хилар. Университеташ яьхараш, болх корабоагIаргхиларах дог а дилла, гIулакх де ЦРУ баха а кийча хул.

— Кхы фу дергла хIаьта, — йоах, масала, Аризона штатера университет яьккхача Макл Уэлша. — Сона бовза бе йоахкаш университетски дипломаш а йолаш тикай хIамаш юкъехьерчаеча отделашкарча балха мара кхычахьа шоай знанеш тIаьхийта моттиг ца корань коллегаш.

Университет яьккха цхьаькха — Майкл Куртин укх тайпара бехказа вуал:

— ЦРУ сенна вогIа я, масала кхыча мехкарча, цига пайлаш а деш, из экономически дегIаухилга дирст а елла лоаттадеча американски банкал...

БОККХАЧА НАЬКЪА ТIАРА ХИРУРГАШ

Кулг сиха лел американски хирургий. Ца лийлача даргдий из: операцеш дукхагIа ме ю, доходаш алсамъювл цар. Бакъда, пайдага хьежжа йола из сухал цкъаза пациента аьттув болаш хилац. Ерригаш а ткъо миллион совгIа хирургически операци ю шера США. Статистико яхачох, царех ши миллион совгIа — эза ца йоалаш яц. Конгрессо баьча лоархIамагIа, операци е ца езачехьа а шера скальпела кIал веннав 11.900 саг.

КIАЙН IАЬРЖЕИ

Со чуIеча цIеношка шийна квартира лаца вера «Нью-Йорк таймса» корреспондент Натаниэл Шеппард. Боккъалдар аьлча-м укхаза чуха лаьрхIа вацар из, хIаьта а цIеной даьга цу хакъехьа хIама хьоадаьлацар цо. Бетта 550 доллараx цхьоалагIча этажера квартира я хьоа аьлар НатаниэлагIа. Цул тIехьагIа цхьаькха корреспондент а вера цигга. Цунга хаштдар харжа аьнна дикагIа йола кхо квартира хьеккар бе-беча этажаш тIара бетта 460 доллар тела дезарадолаш. ХьалхагIа вена корреспондент Iаьржа вар, шоллагIвар — кIай.

ЧуIе цIенош дувцача хана расови дискриминаци мегийтац законо. Къахата тIа да из иштта. ХIаьта Натаниэл Шеппарда, «Нью-Йорк таймса» Iаьржача репортеро вахаре ше тохкаш шин бетта Манхеттэне гIолла лийнначули бIаьш цIеношка хиннача тIехьагIа, дог тийшад, квартира лохача кIайчунга аьнар шийга цIаккха а ца аьнна хиларах.

Г. ГЕРАСИМОВ,
АПН соб. корр.
Нью-Йорк.

Дешара шу хьатIакхоачаш...

Шелковской района школай педагогически коллективаша, технически персонало укх шера шоаш тIайийцача социалистически декхарашка лаьрхIадар хьатIадоагIача 1976—1977 дешара шера дика кийчо е — школьни зданеш, дешархоша къахьегама говзал Iомаю мастерскеш, школашкара интернаташ, хьехархой квартиреш шоай хаиннахьа тоаяь яха. 6 шератара 16 шерага кхаччалца бокъонца чел бераш да хьажа, бахьан доццаш 5—10 классашкара дешархой дешара дIа па бувлийта, дешархошта мел эш учебникаш йоазув тара мел эша хIамаш Iалашъе, хьехархой балха говзал ахкан каникулаш йолча хана республикански хьехархой говзал эргайовхаш тоаеча институтерча курсашка гIолла лаккхъе, дешархой обществана пайдаерча къахьегама шерра юкъеувза, дешархошца аьхки ухахцIенон мероприятеш чакхъяха.

Укх шера чIоагIа лоархIам бу дешара кердача шера школаш дикагIа кийчъяр дукха телаеча социалистически яхьа. Социалистически декхараш тIайийцадар районо, школаша. Шоайла яхь лелаеча школаша договораш дIа-юха ийцад. укх темаех лаьца вIашй тохкамаш даьд. дешара шу чакхдоалаш всеобучах дола закон кхоачашдаран беррига дешархой шоай метте хилийтаран, ахкан замалахьа — школьни зданеш тоаяран дешархой производственни бригадай балхан. хIаьта кхоалагIча этапе итогаш ю оаха 8-ча классашкарча дешархошка юкъера образовани яккхийтара, кхыча дешашта.

Дуккха шераш хьалхагIа дена Наурски районаца яхь лелаю тхо районо. Укх деношка дIа-хьа делегацеш яхийтар районаша. Шелковчанаш Наурски района дукхача юкъерча школашка хилар, дешара кердача шера Наурски района школаш мишта кийчлу хьежар. ДIададахача дешара шера шоаш бьча балха хьокхамаш ийсдир шоашца яхь лелаеча района школай балхаца.

Дешара-материальни база дика я Наурски района. 1975 шера Наурски станице хьалъяьй 920 моттиг йола школа, Ищерски станица юкъерча школе башха-дика дешара-опытни участок, дукха сома гаьнаш, декоративни кIотарташ, зизаш, розаш да. Материальни база чIоагIъяра тоъал дукха ахча хьахец совхозаша. Наурски района школашка бIайха кхача буаш ба 56 процент дешархой. Школашка 1—3 классашкара дешархой школай библиотечни фондий чотах Iалашбу учебникашца.

Наурски района делегаци Шелковской района бархI шерарчеи юкъерчеи школашка, кердача Червленски юкъерча школе хилар. 8 классаш йистеяьха дешархой юкъера образовани яккха мел чуийцаб хайра, школаш мишта хьалъю, дешархой производственни бригадаша болх мишта бу. района комсомоло школашта шефство мишта лелаю хьежар.

Цу тайпара тохкамаш деш хилча, яхь лелаеча оагIоний балха опыт Iэв кхоачамбоацараш дIададхара новкъостал хул. тIайийца декхараш толаме кхоачашдара уйла тIаерзаю.

ХIанз ремонт яра балхаш даь йолаш латт тха районера школаш Бороздиновски станице хIанз болх бе йолалуш я 198 бера лаьрхIа дешара кабинеташ, мастерскеш, спортивни зал. хIанзара дешара оборудовани а йолаш йола керда школа. ЦхьоалагIча сентябре дешархой дIаччэнаргба бархI шерарча школо — «Коминтерн» яхача колхоза чотах Привольни хуторе 160 бера лаьрхIа хьалбаьча кердача гIирсо БIайха кхача кийчбу керда столовеш хьаелларгья Шелковской, Старощедрински, Старогладковски юкъерча школашка.

Школашта хьакхаьчай дешара гойтара пособеш. 16 эзар сома маьха дешара оборудовани. Школай дешара-материальни база чIоавгIъяра доккха новкъостал ду шефаша. Дешара кабинеташ кийчъяра Старощедрински юкъерчеи Новощедрински бархI шерарчеи школашта 1500 сом деннад «Коминтерн» яхача колхозо. Ужжамо долча гIулакхашта аьнна 700 сом деннад Менжински цIерагIча колхозо. «Шелковский» племзаводэ жа лелаеча совхозерча школа интерната 1000 сом деннад. «Гребенской» совхозо шин чотах хьалбаь боакхаш латт 240 моттиг йола классни гIирси спортзали. Школашта материальни новкъостал ду шефаша — «Росводремстрой» ПМК, ПМК-3, «ЧИКС» ПМК, «Бурунный» совхозо, «Червленский» совхозо.

Керттерча даькъе педагогически кадраща Iалашъянь я школаш. 33 къона хьехархо ва хIанз районе воагIаш, царех 14 хьехархо хьалхагIа тха юкъерча школаш йистеяьха ба. Цар болх бергба Гребенской, Степновски, Сар-Суйски, Старогладковски, Кобински, кхыча юкъерча школашка. Деша багIача кагирхошта производство, къахьегам хьехара чIоагIа лоархIам а беш. 1976 шера юкъера школаш йиэтеяьхача ши бIаь гаоггача сага тракторни автомобили лехка бокъо йола удостоверенеш деннад. Ахкан каникулаш йолча хана дешархой производственни бригадашка болх беш ва 2200 дешархо. 215 гектара тIарча комсашта Iуналл даьд цар. саллараш лелаьд колхозашта 1615 грамм чилла бурилгаш яьхай. 255 дешархо ва школьни лесничествашка болх беш. 722 гектара тIара хьунаш лораю цар. 122 гектара тIарча хьун расашта Iунал ду. 310 дешархо ва хьайбаш лелаеча болх беш. колхозашкеи совхозашкеи штурвальнеши механизатораши болаш — 25 саг. Из ба ювтбоахама къахьегамца дешархой безам хилийтара школаша производстваца лелабу бувзам.

Ахкан каникулаш йолча юкъагIа ши эзар совгIча дешархочо салеIад пионерски лагерашка. унахцIено тоаеча майдашка, экскурсешка, похолашка, туристически наькъа баха хиннаб.

Геттара кIезига ха йисай дешара керда шу дIадоладала. Де дезаш Iалаьмате дукха хIамаш да тха. Укх юхелисача денощка тIабийрэза болх бе, дешара кердача шера кийчо ярца дувзаденна цхьаккха хIама ца тувладолийташ дерриг а теркалде деза. Август бовш района хьехархой совещане гуллургда тхо. цига итогаш ергья дIадахача 1976 дешара шера школаша баьча балха, белгалдергда дешархошта хьехарен коммунистически кхетам баларен даькъера КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъяра декхараш.

А. ТЕРЯЕВА,
Шелковской районни халкъа образоване отдела заведующи.

Къахьегама лагере

Хозача моттиге, массача Эсана гаьна йоаццаш, бIарий хьун юккъе, улл Алхастерча юкъерча школа «Нийсархо» яха школьни лестничества лагерь. Цига цхьан сменагIа салоIаш хул 7-9 классашкара 40 дешархо.

Берашта эша хьалаш вIаштIехьдахара йоакхо яьй Сунженски хьункомбинатех Нестеровски лесничестван болхлошa. Дешархошта дика са а лоIаш болх бара мел эшар долаш да лагере — радиоприемник, проигрыватель, шахматаш, шашкаш, футбольнии волейбольнии майдаш.

Доллача хIаман ший ха я лагере. Ялх сахьат даьлча хьалгIовтт. цул тIехьагIа — физзарядка ю; юхьмараш юлл, хIама диаьчул тIехьагIа машинаш тIа а хайше дIабох балха. Дукха гIулакхаш да царга хьежаш — района колхозий хьайбашта лаьрхIа 50 тонн гаьнех дола доакъар кийчдар, 5,5 гектар йолча питомнике оасар дIаладаккхар, подсобни боахама баьцадаараши дарбана баьцаши гулъяр, иштта кхыдараш. Таханарча дийнахьа гул а яь, райзаготконторе дIаченнай 10 килограмм ландыш, зверобоя — 80, подорожника — 67, бIарий гIаьнаш — 75 килограмм. Кхы тIа а 300 килограмм кхыйол бацаш гулье лаьрхIад.

Лагере шоай подсобни боахам ба. Цига дIайийна хьажкIаши соргов я.

Укх шера ялх бетта 2500 сома маьха балхаш даьд бераша. Соахка Нестеровски школьни лестничестванa республике хьалхара моттиг а хьожайир ВЛКСМ обкома. Нохч-ГIалгIай АССР просвещене Министерствaн хьун боахама управленеи карара кара тела ЦIе Байракх а елар. Укх шера а из карара ца ялийта дага ба дешархой.

Дийнахьа диъ сахьата болх бу дешархоша. Боккъонца йолча лесничестве санна да ухказа дерриг а.

ЙоккхагIйола лесничий я Марзиева Аьсет. цун гIоцча — Фаргиев Мухарбик, техник-лесовод — Дзангиев Мовла. Торжественни хьале Сунженски хьункомбината керттерча лесниче В. М. Подгайне Iоднийшар уж цу балхаш тIа бохийташ хиларах дола приказ, значокаш дIаелар хьункомбината директора Ю. В. Тарабрина.

...Чакхдаьннад къахьегама кхы а цхьа ди. Делкъел тIехьагIа бераша салоI, тIаккха йолалу спортивни яхьаш. Цхьанняхьа гулбенна иллеш дезараш, воккхазахьа — концерт да. «Iаьржтари кIайдари», «Стамбулера йо!» яха иллеш оалаш я Коригова Марет. «Массе хана хийла малх» яха илли английски меттала оал 6-ча класса дешархочо Сампиева Хьанифас. Иллешта тIехьа долалу сиха вайнаьха халхараш. Из ду Б. Даурбековеи Х. Сампиевеи. Кхы а дуккха ча хана хьахоа хьун юкъе паппара оаз.

Кхоана дIадолалургда къоначa лесникий аргIанара къахьегама ди. ХIаьта каттa кердача низех, уйлаех биза дIадоладергда дешархоша шоай дешара керда шу.

А. САГОВ,
тха собкорр.
Х. ГАЛАЕВ,
Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студент.

КЕРДА ФИЛЬМ

«Табор сигала йода»

ТАБОР УХОДИТ В НЕБО

Иштта цIи йолаш да республика киноэкранашка хьокхаш йола «Макар Чудра» яхача М. Горьке дувцарах оттаяь фильм. Дувцара кортамукъаленцара безам хоастабеш бола чулоацам эттача ханага диллача шийла толашагIа боацаш бар. Духовни а физически а геттара хала болча къахьегамо вахара сердало йоаьча наха сийрда уйла чуйоссаеш, сага кортамукъале йохаеча Iаьдала духьалара низ айбеш дар «Макар Чудра» яха дувцар. Цун керттера турпал ва Зобар Лойко.

Хьакъал долча Чудра Макара вахара принцип я: «Ма деза ахча-Iехавергва», «Ма беза кхалнах — Iехавергва», «Дерригача чхьагIарел чIоагIагIа саг каравугар лоIам ба», яхаш. Бакъда хоза йоI Рада езаелча, Лойко каравода цунна, каравода безача. Еррагача табора хьалхашка ше каравахалга дIахайта дезаш хилар Зобар Лойко.

...«Укх бийсан, вежарий, сай дег чу хьежача кхийтар со, хиннача лоIамерча вахара моттиг яц цига, цига я алхха цхьа Рада. ЛаьрхIар аз тIаккха, вежарий цун когашка вожа, — «аьлар къонача цыгана, цул тIехьагIа хьа а даьккха Радай дега урс чутехар...

Лойко ше а Радай даь кулгах ла. Безамои Iоажалаи вIашагIтехар уж кура, башха-дика, саге гораоттаргбоаца нах.

Лотяну Эмила «Табор сигала йода» аьнна цIи а тилла, цу дувцарах фильм оттаяьй. Тамашийна хетац къаьстта цу режиссера «Макар Чудрайна» бIарг тIаоттар. Иттех поэтически сборника автореи кхы кIезигагIа доацаш поэтически долча «Лэутараш», «Лаьттан цIе чIегилгаш», «Из юкъилг» яха фильмаш оттаяьча автореи дог тоха ца долийташ Iе йиш яцар сийрдача поэзех диза, кIоаргга романтичность йола дувцар.

«Табор сигала йода» яха фильм Э. Лотяну пхелагIа я. Чулоацам кIоарген дика оттаяьн я фильм. Ше долча бесса, бакъда поэтически, хьагойт укхаза цыгански табора вахар. Дувцар тIа доаца хувцамаш да фильме. Иштта цу тIа боаца нах кхетаргба вайх фильме, цунга хьежжа Горьке дувцар тIа йолчул событеш а дукхагIа хургья.

Закарпатья хозача моттигашка яьккхай фильм. Аренашкара паргIато. Тиссай массал — цхьа моллагIбараш санна боацача нахах поэтически дош алара дика моттиг я.

Фильме керттера ролаш ловзаю Григорий Григореи Тома Светланаси Тома Светлана кинозрителашта йовз «Лаутараш», «Из юкъилг», «Дийна даькъа» яхача фильмашта тIагIолла Цыгански иллеш а дох халхараш а ду «Ромэн» театра безабеннача артисташа ВолшаниновгIар Николаяси Радаси, Шишков Михаила, Жемчужне Николаяс, Савельева Женяс.

Х. ХИДАЕВ,
Нохч-ГIалгIай кинопроката редактор.

Шоашта ловр ду...

— Тахан Грозненски форда тIа даха салеIача бакъахьа да вай, лаьрхIар оаха.

Центральни автостанцера дIайодача № 31 йолча маршрутагIа кердача автовокзале а даха, цигара массехк минут трамвайца дIадаха лагадар тхо.

— ХIанз Iа ювцача маршрутагIа лелача автобусаца вэлачул гIаш вахар гIойле я, шинкхаь сахьата мара хьалхдаргвац хьо. — аьлар новкъостех цхьанне

— Ай, автобус ецний из?

— Автобус-м я, цхьабакъда, график я е яц аьнна доаццаш шин безам болча тайпара мара лелаш-м яц.

Дерригаш а центральни автостанце дахар тхо. Из дар 14 августа Iуйрийна ийс сахьат доалаш. Цига латта № 33—42 ЧИЗ йола 31 маршрутагIа лела автобус бIаргайча дог гIоздаьлар. Дукха юкъ ялалехьа дехке дэьлар Перерывах я яхеш дIайола ца луш сахьат даьккхар автобуса. Iалаьмата дукха нах бар гулбенна. ЦIаьхха гучаваьлар автобуса водитель ноа. Вахидов ХIанз дIадолх вай аьнна автобуса наIараш хьайийла пассажираш тIаховшийтар ТIапк аьнна хьалйиэар автобус. Садикъа йIайха хиларах автобусачурча цхьание дог во хилар.

— Хьалдовла, хьалдовла, — йоахар дIаваха сагота вэацача водителацарча кондуктора.

— Укхаза хьалтIаховша моттиг-м яц, аьнна Iимадаш йир наIар юхе тоIаваь воаллача цхьанне.

Иштта латташ ах сахьат даьккхар шоай лоIамах болча водителеи кондуктореи, наха хулача халонца сагота бацар. цар дувцар лерах а кхетацар царца

Юххера йолаелар автобус. Доккха са даьккхар оаха. Цхьабакъда, центральни рынкаца гобаьккха валалехьа соцае езача а ца сэача а дIазза пассажираш тIаховшабир автобус тIа.

Массехк километр уллача автовокзале дIакхачалехьа ши сахьат совгIа ха яьккхар оаха.

СУРТА ТIА. иштта автобус леларах хулаш дар ер да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.
И. ПЛИЕВА сурт.

МЯСОКОМБИНАТ

— АгIа-м дац дулха комбинате болх бе...
Сурт диллар Х.-Б. ИСРАИЛОВ.

«ШАЙ-КАЙ» ХЬАКХОВДАЕ...

— Вай городе Грозне автобусашпа лелача наха чIоагIа аьттув болаш гIулакх да. Махьмуд, билеташ ийде а ца дезаш массанахьа а абонементаш йохкаш хилар. Деций из дика гIулакх?

— Вай лахалда аргдар Iа. Жамарза. укх шера 14 августе соча хиннар хьайна хайча из дика гIулакх да.

— Ай, фуд цига хиннар?

Хиннар-м доккха хIама дац, цхьабакъда уж Iа ювцаш йола абонементаш бахьан долаш юхьIаьржа-м оттавир со Грозненски № 1 йолча пассажирски предприятера цу дийнахьа йиъ лагIча маршрутагIа лелача № 68—94 йолча «Икаруса» тIа болх беш хиннача кондуктора Семеновас. Аз шийга абонемент дIахьовдайча, хьа киса доахка къахетилгаш соца эшаш дар. хьакховдаде Iа шай-кай. — аьлар цо. Яаш эшаш еце паччахьалкхен ахча я телаш кассцаш Iа а ховшабаь мел веннача доккъа йохкаш е ярац, — аьлар аз. Из соца хил е цун бала а бац — жоп делар кондуктора. Цул совгIа со сийлоацача вахкха гIерташ во мел йоца яччараш а йир.

— Наха болча аьттона йохкаш яц ер абонементаш аьнна тха къамаьла юкъевера массехк пассажир. Шун дIулакх шоайгахьа латтар да, ца совце аз соца а дергда шо, — аьлар кондуктора. Цо цхьа минут хьалха яь ярараш хеза уж а тапп аьнна сайцар.

Хих йоалаш ха тIадам ца кхийттача санна пхиптха кепиг хьа а эдаш, цхьаболчарна дIалуш билеташ а доацаш болх беш яр кондуктор Семенова. Хетаргахьа цунна лагадаьллар абонементаш йолчар шийна луш боаца пайда бар.

Хари наькъаца пассажираш юхьIаьржа уттабе, ший законаш утттаде, паччахьалкхен ахча киса дехка гIертилга чакхдаргдоацилга дIахайта деза кондуктора Семенована.

Б. КОСТОЕВ.

Боккха кхаж бенаб

ВIашагIкхийтта дола ахча леладара эттача гIулакхех хIама да паччахьалкхен кхо процент йола чухьаря кхаж боагIа заем. Ер шу доладеннача дена 3 миллиони 243 эзари сома маьха заема облигацеш ийцай Нохч-ГIалгIай АССР-е бахача наха. цунах бена кхаж 558 эзар сом ца 123023 сере № 18-тта йолча облигацех бенаб эггара боккхагIа бола кхаж — 5 эзар сом — Грозне яхача Агаджанова Анна Макаровнай.

Кхо процент йолча заемех кхаж боагIилга хIара шу массаза дала дуккхагIа хулаш латт. хIана аьлча кхаж бена облигацеш дIахорча тиражашка дакъа лоацаш ца хиларца а хIара тиражера дукхали кхаж боагIилгеи хувца ца даларца а. Заем арахийцача хьалхарча шера 66,5 облигацена цхьа кхаж боагIаш хиннабале, 1976 шера юкъера лаьрхIача 57-нех цхьанена боагIа кхаж. Иштта 1966 шерапа ийседча 1976 шера хIара облигацех кхаж боагIилга 16.7 процент лаккхденнад

Заемаш арахийцача юкъагIа тиражех ахаш чакхъяьхай. Ер шу чакхдалалехьа тиражаш хургья: г. Алма-Ате 30-ча сентябре, г. Душанбе 15-ча ноябрен Москве 30-ча декабрен

С. СМАГИН,
Нохч-ГIалгIай республикански гострудсберкассай управлене воккхагIвола инспектор.

ТОАБЕННА, НИЗБЕННА...

Вай республикера пионераш Нохч-ГIалгIайченерча лагерашка меттел кхычахьа а салоIаш хиннаб укх аьхки. Укх деношка Азербайджанера цIабаьхкар тIеххьарча сменагIа баха хинна Грозненски гороно берийн кхелетарийн «Къонал» яхача спортивни школа дешархой.

Уж хиннаб Каспийски фордa йисте уллача Набрань яхача моттиге. Укх шера беррига а 360 саг хинниав цу школера ваха пиграча лагере салоIаш.

— Берий унахцIено тоанра, цар спортивни говзал лакхъяра эша дика хьалаш, Iалама торонаш яр Набранс. — аьлар лагера начальника Г. Н. Баклукова.

Тайп-тайпара дола спортивни ловзараш деш хиннад бераш: футболах, теннисах, спорта кхыча тайпаех ловзача котвалара яхьаш лоаттаяьй, концерташ уттадаьд Къаьстта теркам тIабахийтар бераш цек де Iомадара.

— ЦIаккха а йицлургьяц тхона азербайджаний а кхыча къамий а берашца вIашагIкхеташ тхоай хинна доттагIала сайренаш, цига биаь безам, — йоах Мутаев Руслана. — Кхычахьарча дуккхача берашца хьоашал тессар оаха, керда доттагIий хьахилар тха.

— ХьунагIа а лоамашка а походаш еш тхона дайзар Iаламa керда хIамаш: ца йоззаш хинна гаьнаш, баьцаш, зизаш, оалхазараш, тIой, кхыдараш,— яхаш дувц Набране хиннача Ступанов Сережас, Демин Юре, Иванова Икареткас. — Цул совгIа туристически никъ беш ха деза цхьадола хIамаш а Iомадир оаха; чаьтар Iотоха а юха хьадаьккха вIашка дилла а Iомаделар. новкъостех къаьстача, де дезар, походе волаш даа хIама мишта кийчде деза дайзар

Дикa салеIа, дегIа унахцIено тоаяь дIадоладергда дешара керда шу хургболча спортсменаша.

Ю. ЮСУПОВ.

ДОТТАГIАЛА ВIАШАГIКХЕТАР

Н Островске цIерагIарча пионерски лагера бераш долча баьхкабар Октябрьски района пионерий ЦIен шахматисташ. Цига шахматех ловзара доттагIалла вIашагIкхетар хилар цар.

Из чакхдаьлар 8:2 счетаца пионерий ЦIен шахматисташ котбоалаш. Шоай командана шишша очкош яьхар № 5 йолча юкъерча школа дешархоша Шопин Игореи Черняхов Андрееи, № 34 йола школа дешархочо Енютин Жорас.

Лагера фусамдаьшца цхьа парти ловзача котбаьлар Хатуев Руслани (№ 38 йола школа) Винидиктов Игори (№ 37 йола школа)

В. ЖУК-ТРИПОЛИТОВ.

ФУТБОЛ КОТАЛОН ЧАМ

Тоъал ха я мехка футболах йолча чемпионата «А» класса хьалхарча лиге ловзача командаша шоай турнира шоллагIа ах дакъа дIадоладаь. Цу юкъа пхиазза лайзай «Терек» — кхоазза Грознен, шозза кхыча городашкен

Ховш ма-хиллара, хIанзарча футбол езарий дегаш хьесташ дац «Терека» чемпионата шоллагIча ах даькъе карагIдаьннар Орджоникидзерча «Спартакагара» совле яккха ца четагчул тIехьагIа вIашттIа шозза ийшар «Терек». Ашхабадеи Душанбеи шоай наIарашка ийс бургаш чакх а влийта гол аутохара чамех ца кхеташ цIабаьхкача вай футболисташта. Грозне «яста» магаздар Ярославлерча «Шинника» наIараш а.

Хари ва хьалхарча лиге дукхашха ловзаш йолча командагара алхха коталонаш йоахилга хьалехаш вар. ХIана аьлча футбольни перархе цхьа легIа лаккхагIа яьннача командана хьалхашка отт дуккха а керда декхараш Дале а «Терека» чемпионата хьалхарча ах даькъе хьахьекхар хьалхарча лиге моллагIча а командаца къовсалургйолаш ше йолга Цулухьа укх тIеххьарча хана шийна Iеткъаш дар юстара а даьккха «Терек» дика ловзарга дог доахаш бар 23-ча августе Казанерча «Рубинаца» цо чакхйоеккхача матчага хьажа баьхкараш

Цхьабакъда цу вIашагIкхетаро а тоам банзар болельщикашта. Юха а матча дукхагIйола ха хьаьший наIараштa тIагIерташ яьккхача а совле яккха магаздар вай футболисташта. Юха а хьаьшаша шоаел хьалха хьайийлла счет нийсъе гIерташ дукха къахьийга дийзар «Терека» команда.

Хьалхара тайм дIайолалуше а «Рубина» наIараштa тIатеIар грозненцаш. Ловзара совле царга яле а атакаш кадай ца хиларах аьтту балац цар. ХIаьта шоай аргIагIа футсамдаьшта ка яла ца тугача хьаьшашца а кхераме контратакаш ю. Цхьаккха команда бургац чутоха вIаштIехь ца доалаш хьалхара тайм чакхъяргья меттача хана. 43-ча минуте царех цхьа контратака Р Камалетдинова «Терека» хьалхара гол чутохаш чакхъяьлар.

ШоллагIча тайме 59-ча минуте В Подлугина шийга хьакхесса бурган «Рубина» наIарашка говза чу а тохаш нийсхо яьккхар А Чихладзе. Цхьабакъда дукха ха ялалехьа юха а хьаьший хьалхабовл. 73-ча минуте кхы цIаьккхаза а А Чихладзе бурган чутехачул тIехьагIа 2:2 йола счет кхы хувцаялацаз Цу матче а йовнзар вайна «Терека» йолаш йола говзал.

М. САЛМАНОВ.

СССР ФУТБОЛЬНИ ЧЕМПИОНАТА «А» КЛАССА ХЬАЛХАРЧА ЛИГА КОМАНДАЙ ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА
(26 ча августага диллача)

Командаш	Л	К	Н	Э	Б	О
1 «Нефтчи»	24	14	8	2	42—16	36
2. «Таврия»	25	14	6	5	40—21	34
3. «Пахтакор»	25	13	7	5	43—17	33
4. «Кайрат»	23	12	7	4	26—12	31
5. «Спартак» И-Ф.	25	10	8	7	27—26	28
6. «Нистру»	25	9	9	7	38—29	27
7. «Торпедо»	25	8	10	7	29—26	26
8. «Шинник»	24	10	6	8	26—23	26
9. «Звезда»	25	9	7	9	32—31	26
10. «СКА Р	25	9	7	9	26—25	25
11 «Колхозчи»	24	9	7	8	36—37	25
12. «Кузбасс»	24	9	5	10	30—33	23
13 «Памир»	23	8	7	8	22—29	23
14. «Терек»	24	6	10	8	23—34	22
15 «Металлург»	25	8	5	12	25—28	21
16. «Спартак» Орд.	24	5	11	8	20—28	21
17. «Рубин»	25	2	14	9	20—35	18
18 «Даугава»	25	4	8	13	22—35	16
19. «Кубань»	24	4	7	13	17—38	15
20. «Спартак» Н.	24	4	5	15	20—41	13

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 август
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — «Iаламаха дераш» 10.15 — «ТIехье» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 4-гIа сери. 11.25 — Классически аьзний концерт. 14.15 — Документальни фильм «Бригада, завод, город». 14.35 — Шахматни школа. Ахкьара цикл. 9-гIа передача, дIахьу РСФСР-а заслуженни тренера Б. Г. Воронкова. 15.05 — Татарски халкъа эшарий концерт. 15.35 — «Хьалхаухарий сийле. Телевизионни очерк. 16.05 — Бераштa — фильм. 17.15 — «Къонабарий творчество» 18.00 — Кердадараш. 18.30 — «Iилма — тахан» 19.00 — СССР Доккхача театра солиста РСФСР заслуженни артиста Е. Нестеренко концерт. 19.40 — «ТIехье» Телевизионни художественни фильма премьера» 5-гIа сери 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30. — Ашараш лекъ Ленинградски концертно - эстрадни оркестро. 22.20 — Спортивни программа. Из чакхъяьлча — кердадараш

II-ПРОГРАММА

18.00 — Берашта кинопрограмма. 18.10. — Балха хIора денна — дикала Знак. Передача я Грозненски Кондитерски фабрика къахьегамхоех дувцаш (нохчий меттала). 18.40 — РСФСР автономни республикай денош. Башкире художникаш. 19.00 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла» Информационни программа (эрсий, гIалгIай меттала) 19.20 — «Письмо задало сег оа» (гIалгIай меттала) 19.40 — Щоана бераш. 19.45 — «Нийсархо» (нохчий меттала) 20.15 — Хоамаш. реклама.

27 август
I-ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйрийнара гимнастика. 9.30 — «Къоначар» наьъагIа» 10.15 — «ТIехье» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 5 сери. 13.55 — «Сийлахь - йоккхий гIишлош еча» яха кинопрограмма. 14.40 — Халкъа толама литература. 15.40 — «Москван москвичаши». 16.10 — Берашта — фильм. 17.15 — «Тиозоска бургаца» клуба совгIат даккхар Евригсоюзни яхь чакхъяьлар. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «Сакъердамера передача». 18.30 — БАМ-а къахьегама гIулакхаш. 19.00 — «Новкъост». «Интерклуб». 19.30 — Футбол СССР чемпионат ЦСКА — «Динамо» (Москва) В. И. Ленина цIерагIча Центральни Стадионера трансляци. 21.15 — «Ха». Информационни программа. 21.45 — «Сийлача цIерилга» оагIонашка гIолла. 22.20 — Боккхийчарна мультфильмай программа. Из чакхъяьлча — кердадараш

II-ПРОГРАММА

18.00 — Берашта кинопрограмма. 18.10 — «Майра Кийла яха республикански тезаций театра спектакль (нохчий меттала). 19.10 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала) 19.30 — Хьункъама — партийни теркам. 20.00 — «Шоана, бераш 20.05 — Юридически знанеш наха дIайовзийт «Октябрьски района халкъа судахочун Арсанукаева беседа (нохчий меттала). 20.20 — Киножурнал. 20.30 — Атеистически темах. Бусалба дин къелеги КПСС Сунженски райкома инструктора Г. М. Хашагульговай беседа (гIалгIай меттала).

РАДИО

26 август

6.30 — Кубанцашца дIадоладаьр хьалхаьца «Автуринский» совхозера передача (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор 7.28 — «Сердало» газета обзор 7.35 — Ашараш. 8.25 — Республика заслуженни тIаьшрошьенхочуга А. П. Цечоева доьхийта ашарий открытка (гIалгIай меттала). 8.40 — Радиожурнал «Шоана, кхалнах» (гIалгIай меттала). 9.15 — 510 эзар тонн алат даккхара. ХьажкIаш лелаераш яхье баьннаб. «Назрановский» совхозера передача (гIалгIай меттала). 9.30 — Вежарашха йола Башкире талгIене (эрсий меттала). 16.00 — Юрта боахама къахьегамхошта дола концерт (эрсий меттала). 16.25 — «Болхлой вахар» радиогазета (нохчий меттала). 16.45 — Шайхий хувцалуш дола вахар. Передача. Автор исторически Iилмай кандидат С. Умаров (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала)

27 август

6.30 — ХIара кхайна — дикала Знак. ХьажкIаш лелаераш уж чуэца кийчлуш ба (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — Концерт «Шоана иллеш доах Магомедов Султан» (нохчий меттала) 9.15 — Европе чIоагIа машар хилийтара а юкъе гIулакхаш лелабар» а гI-хьа СССР Лакхехьарча Совета председателя А. П. Шитикова беседа (нохчий меттала). 9.30 — Лаьттанцарча безамца С. Эльмурзиевах йола очерк (гIалгIай меттала). 9.45 — ДоттагIий оазаш (эрсий меттала). 16.00 — Беседа (нохчий меттала). 16.15 — «Атеист» яха радиожурнал (гIалгIай меттала) 16.35 — Концерт (нохчий меттала) 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла кIезиг - дукха моохаш а йолаш йоачан а йоацаш малхбоалехьара секунде 7—12 метр сиха мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике гIолла 30—35 градуси Грозне 32—34 градуси йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Кхоана республике хувцалуш моохаш а йолаш, йоачан а йоацаш тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр сиха мух хьекхаш хилеи фегара температура бийсанна 13—18 градуси дийнахьа 25—30 градуси йIовхал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарей культурая отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88

Газет арадувл шинарей ереи, шоаттеи деношка

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92, Типография изд-ва «Грозненский рабочий», Маяковского 92.

Заказ № 6226.